

Jade Hirvonen

MINIMIKKELI-TAPAHTUMAN ENNAK- KOVALMISTELUIDEN KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyö
Matkailu- ja palveluliiketoiminta

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Jade Hirvonen	Restonomi (AMK)	Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi		72 sivua
MiniMikkeli-tapahtuman ennakkovalmisteluiden kehittäminen		13 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, XAMK		
Ohjaaja		
Marjut Kasper		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää MiniMikkeli-tapahtuman ennakkovalmisteluista nykyistä toimivampi malli. Kyseessä on toiminnallinen kehitystyö, jonka kehitystuloksena on uusi ennakkovalmistelumalli MiniMikkelille.</p> <p>MiniMikkeli on kuudesluokkalaisille suunnattu työelämään ja yrittäjyyteen liittyvä pelillinen tapahtuma. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk, järjestää tapahtuman yhdessä Mikkelin kaupungin kanssa. Nykyinen MiniMikkeli-tapahtuman ennakkovalmistelumalli koostuu vahvasti Nuori Yrittäjyys ry:n PikkuYrittäjät-ohjelman materiaalin ympärille. MiniMikkelin tuottajilla on tavoitteena saada tapahtumasta oma konseptinsa, minkä takia tapahtuma tarvitsee omat ennakkovalmistelunsa. Näin ollen tämä opinnäytetyö on tärkeä MiniMikkeli-tapahtumalle ja sen kehittämiselle.</p> <p>Opinnäytetyö koostui kolmesta toiminnallisesta osasta: kyselystä, työpajasta ja havainnoinnista. Kysely lähetettiin kevään 2018 tapahtumassa mukana olleille kuudesluokkalaisten opettajille. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, mitä mieltä opettajat ovat nykyisistä ennakkovalmisteluista ja miten he mahdollisesti kehittäisivät ennakkovalmistelumallia, jotta se liittyisi nykyistä paremmin itse tapahtumaan. Kyselyn tulosten perusteella kehitettiin työpaja, jonka tarkoituksena oli kehittää yhdessä opettajien kanssa tulevia ennakkovalmisteluita. Työpajan tulosten perusteella kehitettiin opinnäytetyön varsinainen tuotos eli uusi ennakkovalmistelumalli. Uudesta ennakkovalmistelumallista kehitettiin prototyyppi, jota kokeiltiin Kalevankankaan koululla. Tämä kokeilu havainnointiin. Havainnointiin kuului myös kehitystyön aikana kokeiltu vaihtoehdoisen ennakkovalmistelumallin kokeilu Moision koululla.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin niin kvantitatiivisia kuin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Työn kehitysmenetyksessä eli palvelumuotoilussa näistä tutkimuksista saatu tieto ja myös itse tutkimusmenetykset täydensivät toisiaan. Palvelumuotoilu oli hyvä kehitysmenetykset työlle, sillä sen avulla voi kehittää kehityskohdetta niin käyttäjille kuin tuottajalle sopivammaksi. Erilaisten työssä käytettyjen palvelumuotoilun menetelmien avulla pystyttiin kehittämään viisiportainen ennakkovalmistelumalli, jossa hyödynnetään nykyistä materiaalia. Uusi ennakkovalmistelumalli on nykyistä selkeämpi ja toimivampi malli. Suurimpana erona nykyiseen malliin on se, että kyseessä on MiniMikkelin oma ennakkovalmistelumalli.</p>		
Asiasanat		
palvelumuotoilu, MiniMikkeli, tapahtuma, yrittäjyyskasvatus		

Author (authors)	Degree	Time
Jade Hirvonen	Bachelor of Hospitality Management	May 2018
Thesis title		
Developing the preparation of MiniMikkeli-event		72 pages 13 pages of appendices
Commissioned by		
South-Eastern Finland University of Applied Sciences, XAMK		
Supervisor		
Marjut Kasper		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to develop the preparation of the MiniMikkeli-event. The result of the work was a new model for the preparations of the event. The MiniMikkeli-event is related to working life and entrepreneurship. The event is for the pupils in the 6th grade. Xamk organizes the event together with the city of Mikkeli. MiniMikkeli doesn't have its own preparation model. The present preparation model uses the material of the program of the Nuori Yrittäjyys ry-organization. This thesis is important for MiniMikkeli because it creates MiniMikkeli's own preparation model.</p> <p>This thesis consists of three functional parts. The first functional part was a questionnaire that was sent to the teachers of 6th graders who were participating in this year's event. The objective of the questionnaire was to find out what the teachers think about the present preparations of the event. The objective was also to find out how they would develop the preparations to be more linked to MiniMikkeli. On the grounds of the results, the second functional part was developed. The second part was a workshop with an objective to develop the preparations together with the teachers. On the basis of the workshop results a new preparation model was created and tested in one class. This testing was observed which was the third functional part of the thesis. There was also another testing where alternative preparations were tested. This was also a part of the third functional part of the thesis.</p> <p>It was found out that the teachers had liked the material of the present preparations. That is why the new preparations also include the old material. The development work also showed that the preparations should be clear enough but still systematic. The timing of the preparations should be earlier so there would be more time to use them. Many more interesting results were found in the development work. The biggest difference between the present and the new preparations is that the new ones are MiniMikkeli's own preparations.</p>		
Keywords		
service design, MiniMikkeli, event, entrepreneurship education		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	7
3	MINIMIKKELI.....	8
3.1	Tapahtuman ja kokeilemalla kehittämisen määritelmät	9
3.2	Aiemmat tutkimukset	10
3.3	MiniMikkelin taustaa	13
3.4	MiniMikkeli-tapahtuman kulku ja työtehtävät	14
3.5	Nykyinen ennakkovalmistelumalli	15
4	YRITTÄJYYSKASVATUS.....	19
5	PALVELUMUOTOILU.....	22
5.1	Palvelumuotoilu kehittämismenetelmänä.....	23
5.2	Palvelumuotoilun taustaa.....	25
5.3	Palvelumuotoiluprosessi	26
5.4	Palvelumuotoilun menetelmät.....	27
5.4.1	Kysely	28
5.4.2	Työpaja.....	29
5.4.3	Havainnointi	32
6	TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1	Kyselyn tulokset.....	34
6.2	Työpajan tulokset.....	38
6.3	Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnin tulokset.....	44
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
7.1	Palvelumuotoiluprosessin toteutuminen	49
7.2	Kehitetyn ennakkovalmistelumallin esittely.....	54
7.3	Ennakkovalmistelumallin prototyypin kokeilu	62
8	LOPUKSI	66
	LÄHTEET.....	70

LIITTEET

Toimeksiantajan toiveesta liitteet eivät ole julkisia.

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on MiniMikkeli-tapahtuman ennakkovalmisteluiden kehittäminen. Kyseessä on toiminnallinen kehitystyö ja työn tutkimusongelma on seuraava: *Millaiset ennakkovalmisteluiden tulee olla, jotta ne valmis-televat parhaiten opettajia ja oppilaita tapahtumaan?* Opinnäytetyön päätavoitteenä on kehittää tapahtuman ennakkovalmisteluista toimiva malli palvelumuotoilun avulla. Opinnäytetyön tilaajana on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk.

MiniMikkeli-tapahtuma on kuudesluokkalaisille suunnattu yrittäjyyteen ja työelämään sijoittuva pelillinen tapahtuma. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk, ja Mikkelin kaupunki järjestävät tapahtuman yhteistyössä. Tapahtuma on monialaisesti työllistävä projekti: vuoden 2018 tapahtumassa mukana oli mm. 100 Xamkin opiskelijaa eri koulutusaloilta sekä 11 paikallista yhteistyökumppania. (XAMK, a. s.a).

Työn kehittämismenetelmänä on palvelumuotoilu. Palvelumuotoilu on hyvä väline kehittää esimerkiksi palveluita ja tapahtumia, sillä se kehittää kehityskohdetta niin käyttäjille kuin tuottajalle sopivammaksi. Tapahtuman järjestäjät haluavatkin luoda MiniMikkeli-konseptista juuri kaikkia osapuolia mahdollisimman hyvin palvelevan mallin. Erilaisten työssä käytettyjen menetelmien avulla pystyttiin kehittämään tapahtuman ennakkovalmisteluista entistä parempi ja toimivampi malli, joka palvelee kaikkia osapuolia paremmin. Tämä opinnäytetyö on tärkeä MiniMikkeli-tapahtuman kehittämiseksi, sillä nuoren ikänsä vuoksi MiniMikkelistä on tehty vasta muutama aiempi tutkimusluontoinen kehitystyö opinnäytetöinä. Aiemmissa opinnäytetöissä käsiteltiin MiniMikkeli-tapahtumaa eri näkökulmasta kuin tässä työssä.

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan, mistä MiniMikkelissä on oikein kysymys ja mistä idea sai syntynsä. Lukijalle selviää myös, mitä on palvelumuotoilu ja kuinka sitä voi hyödyntää palveluiden kehittämisessä. Opinnäytetyö avaa myös tarkemmin yrittäjyyskasvatusta sekä sitä, mitä se on juuri kuudennella luokalla. Tämä työ havainnollistaa lukijalle, miten nämä kaksi pääkäsitettä, Mi-

niMikkeli ja yrittäjyyskasvatus ovat kytköksissä toisiinsa. Opinnäytetyöstä paljastuu myös se, kuinka tätä harmoniaa lähdetään kehittämään kolmannen pääkäsitteen eli palvelumuotoilun avulla.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön työstämisen voi jakaa kuuteen vaiheeseen: suunnitelma, pääkäsitteiden avaaminen, kyselyn suorittaminen, työpajan toteuttaminen, havainnointi sekä lopputuloksen kehittäminen tutkimusaineiston perusteella. Kyselyn suorittaminen, työpajan toteuttaminen ja havainnointi olivat näistä vaiheista toiminnallisia. Loput vaiheista eli suunnitelma, pääkäsitteiden avaaminen ja lopputuloksen kehittäminen pohjautuivat joko teoreettiseen tietoon tai omaan innovatiivisuuteen.

Opinnäytetyön suunnitelma kehittyi jo syksyllä 2017, mutta varsinainen työstäminen alkoi tammikuussa 2018. Työstö alkoi pääkäsitteiden avaamisella, jotta työn merkitykset ja tavoitteet tulisivat parhaiten sisäistetyiksi. Tammikuun lopulla oli aika toteuttaa opinnäytetyön ensimmäisen toiminnallisen vaihe, kysely. Kysely lähetettiin kevään 2018 tapahtumassa mukana olleille kuudesluokkalaisten opettajille. Kysely koostui MiniMikkelin nykyisiin ennakkovalmisteluihin liittyvistä kysymyksistä. Valtaosa kyselyn kysymyksistä oli laadullisia eli avoimisia kysymyksiä, mutta kyselyssä oli myös muutama puolistrukturoitu kysymys. Työssä päädyttiin käyttämään pääosin laadullisia kysymyksiä, jotta opettajat voisivat vapaammin ehdottaa omia kehitysideoitaan.

Suoritetun kyselyn vastausten perusteella alkoi opinnäytetyön toisen toiminnallisen osan, työpajan, kehittäminen. Työpaja järjestettiin osana opettajien MiniMikkeliin valmistelemaa tapaamista helmikuussa. Työpajan tarkoituksena oli kehittää yhdessä opettajien kanssa tulevia ennakkovalmisteluita. Työpajassa opettajat pääsivät ideoimaan ja kehittämään mieluisia prototyyppisiä ennakkovalmisteluilta. Jotta ennakkovalmistelumalli palvelisi kaikkia osapuolia parhaiten, tulisi malliin sisällyttää myös opetuskasvatuksellinen puoli. Tähän tarvittiin kuudesluokkalaisten opettajien mielipiteitä sekä neuvoja.

Viimeisenä toiminnallisena vaiheena oli havainnointi. Opinnäytetyön havainnointi koostui kahdesta havainnoinnista: Ensimmäisessä havainnoinnissa havainnointiin MiniMikkelin vaihtoehtoista ennakkovalmistelumallia sekä kuudesluokkalaisille sopivia pedagogisia koulutusmenetelmiä. Ensimmäisestä havainnoinnista sai erittäin hyvää materiaalia kehitystyölle. Havainnoinnista sekä työpajasta saatua materiaalia pystyttiin hyödyntämään kehitystyön tuloksessa eli uudessa MiniMikkelin ennakkovalmistelumallissa. Toisessa havainnoinnissa kokeiltiin tämän ennakkovalmistelumallin toimivuutta.

Tutkimusmenetelmät

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelminä on käytetty niin kvantitatiivisia kuin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Käyttämällä molempia tutkimusmenetelmiä, tutkimustuloksista saatiin mahdollisimman monipuoliset. Palvelumuotoilussa kvantitatiivisista ja kvalitatiivisista tutkimuksista saatu tieto ja myös itse tutkimusmenetelmät täydentävät toisiaan (Tuulaniemi 2011, 144).

Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella pyritään keräämään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyvää objektiivista tietoa (HAMK b. s.a). Määrällisen tutkimuksen tavoitteena on saada vastaukset kysymyksiin: Mikä? Missä? Miksi? Paljonko? Tutkimuskohteen tulee olla hyvin rajattu, mutta kuitenkin tarpeeksi suuri, jotta kyselyn tuloksista saadaan tarpeeksi kattavat. (Heikkilä 2014, 8.) Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään kehityskohdetta sekä selvittämään syitä ja merkityksiä. Sen avulla saadaan vastaukset kysymyksiin: Miksi? Miten? Millainen? (HAMK a, s.a.; Heikkilä 2014, 8.) Laadullisen tutkimuksen kohderyhmä on huomattavasti pienempi kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetty, mutta kuitenkin hyvin tarkoituksenmukaisesti ja harkinnanvaraisesti valittu. (HAMK a, s.a.) Heikkilän (2014, 8) mukaan kvalitatiivinen tutkimus on hyvä lähestymistapa eri vaihtoehtojen etsimiseen, toiminnan kehittämiseen sekä sosiaalisten ongelmien tutkimiseen.

3 MINIMIKKELI

MiniMikkeli on Xamkin ja Mikkelin kaupungin yhteistyössä järjestämä yrittäjyyteen ja työelämään liittyvä pelillinen tapahtuma. MiniMikkeli on suunnattu kuu-

desluokille, mutta tapahtuma työllistää myös ammattikorkeakoulun opiskelijoita. MiniMikkelillä on yhteistyökumppaneina paikallisia yrityksiä, kuten esimerkiksi Suur-Savon Osuuskauppa, Mikkelin teatteri ja Etelä-Savon Pelastuslaitos (Xamk a, s.a.). MiniMikkeli järjestettiin ensimmäisen kerran vuoden 2016 keväällä. Tapahtuma sai alkunsa kokeilemalla kehittämisen ja tätä kehitysmenetelmää on hyödynnetty myös seuraavina vuosina. Ensimmäisenä vuotena MiniMikkelin tapahtumapaikkana toimi Mikkelin Yliopistokeskus. Seuraavana vuotena tapahtuma siirtyi Xamkin Mikkelin kampuksella sijaitsevaan Xinno-rakennukseen.

3.1 Tapahtuman ja kokeilemalla kehittämisen määritelmät

Eräs Tapahtumajärjestäjän opas (Korhonen ym. 2015, 7) kiteyttää hyvin tapahtuman määritelmän: ”Tapahtumaksi lasketaan mikä tahansa tilaisuus yksityisistä pienistä tilaisuuksista aina suuriin massatapahtumiin saakka.” Kuten tästä määritelmästä ilmenee, tapahtumia on olemassa paljon erilaisia. Ne voivat olla valmiina ostettuja tai täysin itse rakennettuja. Tapahtumia voi ostaa myös osina ja muodostaa niistä toimiva kokonaisuus. Tapahtuma voi toimia myös kattotapahtuman alaisena, jolloin teema on ostettu valmiina. (Häyrinen ja Vallo, 2003, 69–72.)

Tapahtumia on esimerkiksi erilaiset musiikkitapahtumat, kuten festivaalit ja konsertit, sekä yleissivistävät tapahtumat, kuten teatterit, oopperat sekä erilaiset näyttelyt. Tapahtumia on luotu urheiluun, elokuvaan ja kirjallisuuteen liittyen sekä tietysti myös erityisesti lapsille suunnatuiksi. Lasten tapahtumista hyvä esimerkki on juurikin MiniMikkeli, jota tämä kehitystyö käsittelee.

Ensimmäinen MiniMikkeli-tapahtuma keväällä 2016 toteutettiin vahvasti kokeilemalla kehittämisen (Manninen 2018). Ensimmäisen MiniMikkelin jälkeen, kokeilemalla kehittäminen pysyi kuitenkin osana tapahtuman kehittämistä. Kokeilemalla kehittämisessä projektia kehitetään erilaisilla kokeiluilla, joista opitaan ja tätä oppia hyödynnetään. Kehitä kokeillen: organisaation käsikirjan (Hassi ym. 2015) mukaan kokeilemalla kehittämisen mallin sisäistää parhaiten, kun verrataan sitä suunnittelemaan kehittämisen malliin.

Suunnittelemalla kehittämiseen tarvitaan tietoa projektin lopputuloksesta, eri vaiheista ja toimenpiteistä sekä epävarmuuksista ja tuntemattomista tekijöistä. Nämä tiedot yhdessä muodostavat projektisuunnitelman, jota seuraamalla suunnittelemalla kehitettävä projekti saadaan valmiiksi. Kokeilemalla kehittämisen mallille on ominaista se, ettei tietoa ole riittävästi suunnitelman tekemiseen. Kokeilemalla kehitetyn projektin lopputulos kehittyy projektin edetessä. Lopputulokseen suurimmat vaikuttavat tekijät ovat seuraavat: miten projektin aikana on opittu ja miten opittua tietoa on käytetty hyväksi. Oppimismenno ja adaptiivisuus ovat tärkeitä. (Hassi ym. 2015.) Kokeilemalla kehittäminen on siis toisin sanoen oppimisen kautta kehittämistä.

3.2 Aiemmat tutkimukset

MiniMikkeli-tapahtumasta on tehnyt muutama aiempi tutkimus- ja kehitystyö opinnäytetöinä. Syksyllä 2016 valmistunut opinnäytetyö käsitteli tapahtumaa yrittäjyyskasvatuksen ja kokeilemalla kehittämisen kautta (Rautiainen 2016). Jouluna 2017 valmistunut opinnäytetyö käsitteli tapahtumaa sidosryhmien näkökulmista (Eriksson 2017).

Rautiaisen opinnäytetyön tavoitteina oli selvittää, millä tavalla MiniMikkeli vaikuttaa kuudesluokkalaisten käsityksiin työelämästä ja yrittäjyydestä sekä miten tapahtuma sopii osaksi kuudesluokkalaisten yrittäjyyskasvatusta. Rautiaisen työn tavoitteena oli myös ottaa selvää, millä tavalla MiniMikkelin toteuttamiseen voidaan soveltaa kokeilemalla kehittämisen mallia. Rautiainen tutki tutkimusongelmiaan kolmen kyselyn avulla. Kyselyistä kaksi tehtiin kuudesluokkalaisille ja yksi opettajille. Kuudesluokkalaisille suunnatun kyselyn tavoitteena oli saada selville, miten tapahtuma onnistui ja millainen käsitys oppilailta oli yrittäjyyskasvatuksesta. Opettajille tehdyn kyselyn tavoitteena oli saada selville opettajien mielipiteet tapahtuman onnistumisesta. (Rautiainen 2016.)

Rautiainen toteaa työssään, että kokeilemalla kehittämisen malli sopii soveltaen MiniMikkeli-tapahtuman toteuttamiseen. Kokeilemalla kehittämisen mallia ei kuitenkaan kannata noudattaa orjallisesti, sillä esimerkiksi ilman suunnittelupalavereita, aikataulussa pysyminen tuottaisi ongelmia. Rautiainen toteaa kokeilemalla kehittämisen mallin olevan hyvin sovellettavissa, joten tätä voidaan kyllä hyödyntää MiniMikkelissä. Kaikkiin tutkimusongelmiin ei kuitenkaan

saatu työssä vastauksia. Rautiainen ei pystynyt tarkoituksensa mukaisesti suorittamaan oppilaille kyselyä ennen tapahtumaa tutkimuslupien takia. Näin ollen tutkimusongelma siitä, miten MiniMikkeli vaikutti kuudesluokkalaisten käsitykseen työelämästä ja yrittämisestä, jäi ilman vastausta. Rautiainen kertoo kuitenkin, että tapahtuman jälkeen suoritetusta kyselystä selvisi se taso, jolla kuudesluokkalaiset olivat tapahtuman jälkeen. Tämä taso yksistään kertoo jo yrittäjyyskasvatuksen tilanteesta. (Rautiainen 2016.)

Erikssonin opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää MiniMikkelin sidosryhmiltä tapahtuman kehityskohteet sekä niiden mahdolliset kehitysideat. Eriksson määrittä MiniMikkelin sidosryhmiksi tapahtuman tuottajat, yhteistyöyritykset, kuudesluokkalaisten opettajat ja muut tapahtuman suunnittelussa mukana olleet tekijät kuten esimerkiksi Xamkin opiskelijat. Eriksson suoritti opinnäytetyössään haastatteluita ja neljä kyselyä eri sidosryhmille. Näiden menetelmien lisäksi Eriksson havainnoi tapahtuman alkutoimista ja palaverista aina tapahtuman jälkeen suoritettuihin kyselyihin ja haastatteluihin asti. Hän hyödynsi työssä havainnoinnistaan saatua materiaalia. (Eriksson 2017.)

Yhteistyöyrityksille Eriksson suoritti opinnäytetyössään niin kyselyn kuin myös teemahaastattelun. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, kuinka sitoutuneita yhteistyöyritykset ovat tapahtumaan, ja mikä on heidän tuntemus antamistaan resursseista ja niiden tulevaisuudesta. Kysely tuotti tulosta ja Eriksson sai selville, että yritykset pitivät tapahtumaa tärkeänä ja kokivat nykyisten resurssien riittävän myös tulevaisuudessa. Kyselyssä ilmenneet kehityskohteet liittyivät tapahtuman mediahuomioon ja viestintäsuunnitelmaan. Eriksson kertoo, että järjestämässään haastatteluista ei syntynyt suuria kehitysideoita, sillä yhteistyöyritykset olivat hyvin tyytyväisiä tapahtumaan. Haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että yhteistyöyritysten mielestä MiniMikkeli tarvitsisi enemmän mediahuomiota. Erään yhteistyöyrityksen edustajan mielestä MiniMikkeli-konsepti olisi tuotteistavissa ja eteenpäin myytävissä. (Eriksson 2017.)

Yhteistyöyrityksille suorittaman kyselyn lisäksi, Eriksson suoritti kyselyn myös opettajille, tapahtuman tekijöille sekä tapahtumassa työskenneille Xamkin resonomiopiskelijoille. Opettajille suunnatussa kyselyssä tavoitteena oli selvittää heidän mielipiteensä MiniMikkeli-tapahtumasta ennakkovalmisteluista aina jäl-

kimarkkinointivaiheeseen asti. Kyselyssä selvisi, että opettajat toivoivat käytännönläheisempiä sekä pikkuyrittäjille enemmän suunnatumpia ennakkotehtäviä. (Eriksson 2017.) Erikssonin opettajille järjestämän kyselyn tulokset ennakkovalmisteluista ovat hyvin tärkeitä tämän opinnäytetyön kannalta. Eriksson (2017) kertoo opettajien muina kehitysideoina olleen pikkuyrittäjien toiminnan kehittämisen sekä vuorovaikutuksen lisäämisen niin koulujen kuin kuudesluokkalaisten ja Xamkin opiskelijoiden välille.

Kolmannen kyselyn Eriksson järjesti tapahtuman tekijöille eli henkilöille, jotka olivat olleet mukana tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa. Kyselyssä selvitettiin tekijöiden mahdolliset kehitysideat tapahtuman suunnittelu-, toteutus- ja jälkimarkkinointivaiheisiin. Kyselyssä selvisi, että tekijöiden mielestä suunnitteluvaiheeseen tulisi osallistaa kaikki mukana olevat osapuolet aikaisemmin ja opiskelijoiden roolia tulisi kasvattaa. Tekijät myös toivoivat yhteistyöyrityksiltä suurempaa osallistumista tehtävien suunnitteluun ja toteutukseen. Muita tapahtuman kehityskohteita oli kuudesluokkalaisten tehtävien lisääminen sekä yhteistyöyritysten saaman hyödyn miettiminen. Kansainvälisyyden arvo tapahtumalle myös ilmeni vastauksissa. Opinnäytetyön neljännen kyselyn Eriksson suoritti tapahtumassa työskenneille restonomiopiskelijoille heti tapahtuman loppumisen jälkeen. Kyselyssä ilmeni, että tapahtuman aikataulu ja pelitehtävät tarvitsisivat restonomiopiskelijoiden mielestä kehittämistä. Aikataulua toivottiin tiiviimmäksi ja pelitehtävien työllistävän yrityspisteitä tasaisemmin. Kehityskohteeksi nousi myös vuorovaikutus yhteistyöyritysten kanssa. (Eriksson 2017.)

Näiden kahden opinnäytetyön lisäksi muita varsinaisia tutkimuksia MiniMikkelistä ei ole vielä tehty. Syynä on tapahtuman nuori ikä ja se, että tapahtuman tuottajat ovat keskittyneet tutkimisen sijaan tapahtuman kehittämiseen. Aikaisempien opinnäytetöiden lisäksi MiniMikkeliä on kehitetty esimerkiksi Hackathon-tapahtuman avulla. Hackathon on intensiivinen tapahtuma, jossa joukko ihmisiä ratkaisee lyhyessä ajassa olemassa olevia haasteita. Kyseessä on kehittämis- ja kokeilutapahtuma, joka liittyy vahvasti digitaalisuuteen, luovaan ongelmanratkaisuun sekä kehittämiseen. (Xamk b, s.a). MiniMikkeliä siis kehitetään jatkuvasti ja tämä opinnäytetyö on hyvä esimerkki siitä. Tapahtuman yhtenä tavoitteena on kehittyä monipuoliseksi tapahtumakonseptiksi, jonka voisi tulevaisuudessa myydä muihin kaupunkeihin.

3.3 MiniMikkelin taustaa

Aiemmin Mikkelissä on ollut Yrityskylä-tapahtuma, jossa kuudesluokkalaiset pääsivät tutustumaan yrityksiin ja työelämään. Mikkelin kaupungin kasvatus- ja opetusjohtaja, Seija Manninen (2018), kertoo, että idea MiniMikkelille sai alkunsa, kun Yrityskylät päätettiin keskittää suurimpiin kaupunkeihin. Mikkelin seudun kuudesluokkalaiset joutuisivat matkustamaan joko Kuopioon tai Lappeenrantaan päästäkseen vierailemaan Yrityskylässä. Seija Manninen kertoo miettineensä, millaisen kuvan kuudesluokkalaiset saavat yrittäjyydestä, kun joutuvat matkustamaan satoja kilometrejä Yrityskylän perässä. Asialle tulisi tehdä jotain.

MiniMikkeliä ideoimassa ja kehittämässä oli Mannisen lisäksi mukana silloinen kaupungin talousjohtaja, Pienyrityskeskuksen ja Aalto Yliopiston edustajat sekä paikallinen yrittäjä. Yhdessä he kehittivät yrittäjyyteen ja kokeilukulttuuriin liittyvän toiminnallisen tapahtuman idea-aihion. Idea-aihio pääsi käytäntöön, kun Päämajan koulun kuudesluokan opettajalta kysyttiin, haluaisiko hän lähteä mukaan. Vastaus oli kyllä, ja näin konkreettinen idea MiniMikkelille oli syntynyt. (Manninen 2018.)

Ensimmäinen MiniMikkeli toimi kokeiluversiona. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka tapahtuma käytännössä toimii. Manninen kertoo, että tapahtuman teki-
jölläkin riitti opeteltavaa, sillä ensimmäinen MiniMikkeli toteutettiin kokeilemalla kehittäen. Taustalla ei ollut sen suurempia suunnitelmia, joten heittäytyminen toi haasteita. (Manninen 2018.) Manninen kertoi olevansa paljon luottavaisempi seuraavan vuoden MiniMikkelissä, sillä mukana oli silloin tapahtumalle omistautunut tuottaja Xamkilta.

MiniMikkelin opetuksellisen puolen pohjalla ovat vuonna 2016 opetussuunnitelmissa käyttöön otetut uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Uudet perusteiden mukaisen opetuksen tulee täyttää laaja-alaisen opetuksen (kuva 4) kriteerit. (Manninen 2018.) Luku 4 käsittelee tarkemmin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Mannisen mukaan MiniMikkelin tarkoitus ei ole kasvattaa kaikista oppilaista yrittäjiä. Tarkoituksena on kehittää oppilaan oma-aloitteisuutta, luovuutta ja yrittäjyyttä. Manninen kertoo, että yrittäjyys on

asia, jota koulujen on opetettava. Opetuksen tulee olla innostavaa, osallistavaa ja toiminnallista. Manninen kertoo MiniMikkelin kehittävän myös oppilaiden arvostusta omaa kotiseutua kohtaan. (Manninen 2018.)

3.4 MiniMikkeli-tapahtuman kulku ja työtehtävät

MiniMikkeli on kuin Mikkeli minikoossa. Viisipäiväisessä tapahtumassa kuudesluokkalaiset pääsevät tutustumaan siihen, kuinka Mikkeli toimii. Oppilailla on kaksi roolia tapahtuman aikana: he pääsevät tutustumaan työelämän molempiin osapuoliin. Oppilaiden saapuessa tapahtumaan, heidät jaetaan kahteen osaan: toisista tulee ensin työntekijöitä tai pikkuyrittäjiä, ja toiset pääsevät toimimaan asiakkaina. Pikkuyrittäjät työskentelevät heidän itse keksimissään yrityksissään, kun taas työntekijät työskentelevät Mikkelin alueen oikeissa yrityksissä, jotka ovat tapahtuman yhteistyökumppaneita. Myöhemmin osat vaihtuvat ja näin kaikki pääsevät toimimaan molempina osapuolina.

MiniMikkeli-tapahtuma on työllistänyt Xamkin restonomi-opiskelijoita aikaisempina vuosina. Restonomien työtehtävinä on ollut järjestää yhteistyökumppaniryitysten toimintaan liittyviä tehtäviä kuudesluokkalaisille. Kevään 2018 tapahtuma osallisti Xamkin opiskelijoita monialaisemmin ja työtehtävät muuttuivat koulutusalojen suuremman kirjon myötä. Yrityspisteiden toiminnan järjestämisestä vastuussa olivat tänä vuonna yhteisöpedagogit. Tietojenkäsittelijä-opiskelija sekä tradenomiopiskelija suorittivat työharjoitteluaan tapahtuman yhteydessä. Tietojenkäsittelijäharjoittelija kehitti tapahtuman digitaalisuutta, kun taas tradenomiharjoittelija oli vastussa käytännön asioista ennen ja jälkeen tapahtuman sekä tapahtuman aikana. Restonomiopiskelijat olivat vastuussa tapahtuman viestinnästä. Erikssonin (2017) opinnäytetyössä ilmeni, että tapahtuman viestinnän lisäämistä oli toivottu varsinkin yhteistyöyritysten puolelta. Restonomit myös tuottivat yhdessä tietojenkäsittelijä-opiskelijoiden kanssa kevään 2018 tapahtuman koostevideon trailerineen.

Minä osallistuin ensimmäisen kerran MiniMikkeliin keväällä 2017 Xamkin tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyksikössä suorittamani työharjoittelun kautta. Tapahtuman aikana olin vastuussa kuudesluokkalaisten ohjeistuksesta, tapahtuman juontamisesta sekä yleisesti tapahtuman toimivuudesta. Toimin myös ohjaajana kanssani samalla vuosikurssilla oleville restonomiopiskelijoille, jotka

työskentelivät tapahtumassa. Keväällä 2018 opinnäytetyöni lisäksi olin myös mukana järjestämässä tapahtumaa. Työtehtäväni pysyivät hyvin samantyyppisinä edellisvuoteen verrattuna. Suurimpana erona oli se, että olin tapahtuman järjestämisessä mukana pääosin vain tapahtumaviikoilla.

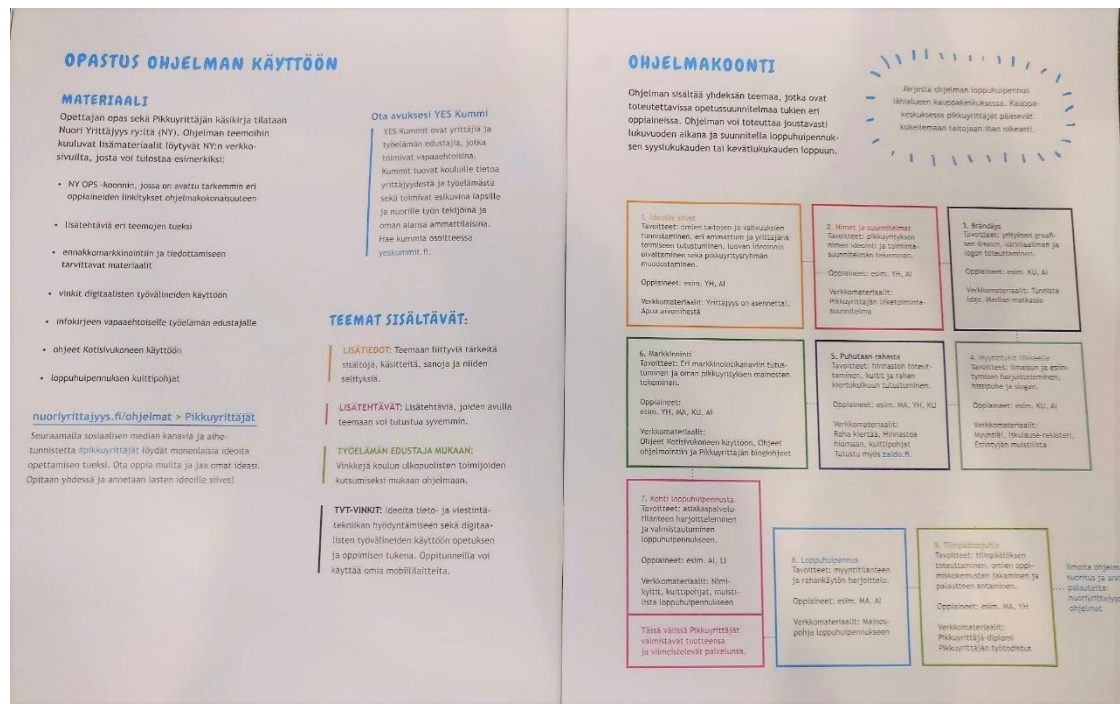
Vuoden 2017 MiniMikkeli palkittiin valtioneuvoston tunnustuksella hyvästä työstä korkeakulttuurin edistämiseksi. Samana vuonna MiniMikkeli voitti myös finaali paikan EAPRIL-konferenssin Best Research and Practice Project -kilpailusta. (Xamk a, s.a.) EAPRIL tulee sanoista ”The European Association for Practitioner Research on Improving Learning” tarkoittaen eurooppalaista kasvatustieteen järjestöä. Se kokoaa yhteen ne toimijat, jotka ovat kiinnostuneita siitä, miten tutkimus ja käytäntö sekä koulutus ja asiantuntijaopetus kytkeytyvät toisiinsa. (EAPRIL 2017.) Suoriuduttuani vuoden 2017 MiniMikkelin työtehtävistäni onnistuneesti ja näyttäen oman pätevyyteni, pääsin osallistumaan myös marraskuussa Hämeenlinnassa järjestettyyn EAPRIL-konferenssiin. Konferenssissa pidin englanninkielisen puheen omasta kokemuksestani ja oppimisestani MiniMikkelissä. Kuuntelemassa oli toista sataa kansainvälistä opetusalan kuulijaa.

MiniMikkeli-tapahtuma ei yltänyt Best Research and Practise Project -kilpailun voittoon. Uskon, että päätökseen vaikutti se, ettei MiniMikkelistä ole vielä tehty suuria ja tieteellisiä tutkimuksia. Vaikka voittoa ei tullutkaan, MiniMikkeli sai juuri sitä, mitä lähti kilpailusta hakemaan eli kansainvälistä näkyvyyttä konseptille.

3.5 Nykyinen ennakkovalmistelumalli

MiniMikkeli-tapahtumalla ei ole omia ennakkovalmisteluita, vaan nykyiset ennakkovalmistelut on toteutettu vahvasti Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalin perusteella. Opettajat sisällyttävät materiaalin opetukseensa oman aikataulunsa mukaisesti ennen tapahtumaa. Materiaalin lisäksi tapahtuman ennakkovalmisteluihin on kuulunut kaksi opettajien tapaamista, jotka on järjestetty marraskuussa ja helmikuussa. Näissä tapaamisissa opettajille on kerrottu MiniMikkelistä ja annettu erilaisia ohjeistuksia tulevaan.

Pikkuryrittäjät-ohjelma on ilmainen opinto-ohjelma peruskoulun alaluokille eli 1–6.luokille. Ohjelmaan kuuluu opettajalle ja oppilaalle erilliset materiaali-vihkot sekä opettajan käyttöön suunnatut verkkosivut, jossa on lisätehtäviä ja materiaaleja sähköisessä muodossa. Ohjelman materiaali koostuu yhdeksästä eri teemasta. Teemojen aikana oppilaat pääsevät tutustumaan yrittäjyyteen ja perustavat pienissä ryhmissä omat pikkuryityksensä. Ohjelman lopussa oppilaat pääsevät kokeilemaan oikean yrityksen toimintaa esittelemällä pikkuryitystään ja myymällä tuotteitaan ja/tai palveluitaan oikealla rahalla. (Pikkuryrittäjät s.a.) Pikkuryrittäjät-ohjelma on osa Nuori Yrittäjyys ry:n toimintaa. Se on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka tarjoaa erilaisia opetusta tukevia oppimiskokonaisuuksia ja -ympäristöjä. (Pikkuryrittäjät: Opettajan opas 2017.)

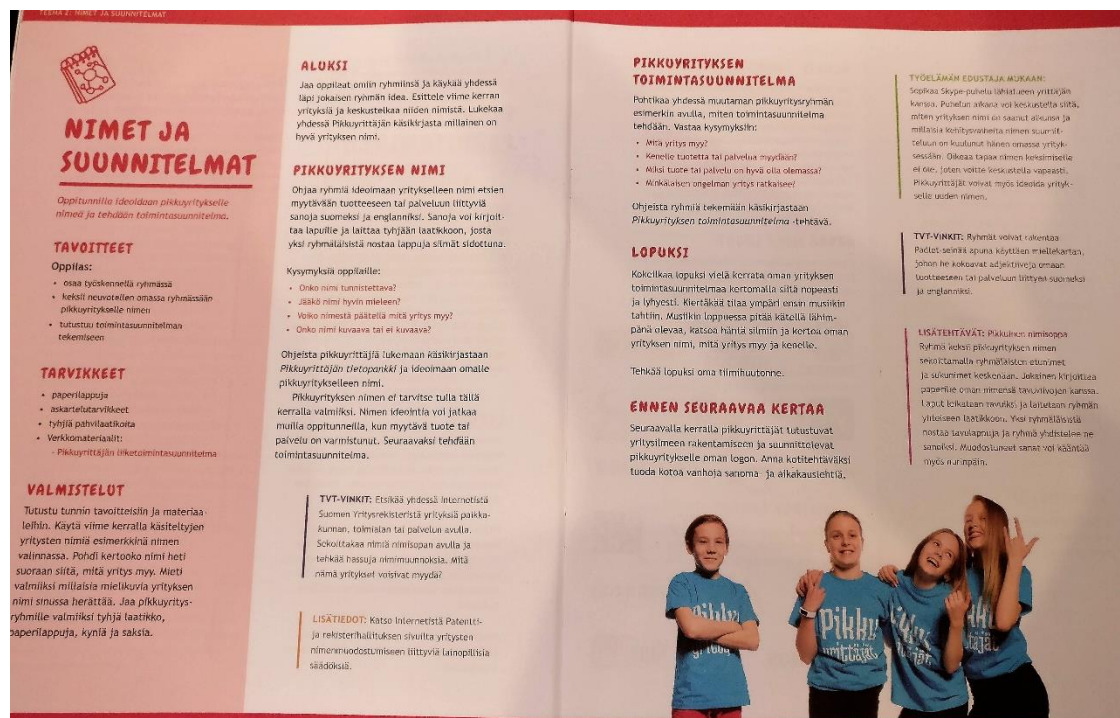

Kuva 1. Ohjelmakoonti teemoista (Pikkuryrittäjät: Opettajan opas 2017, 6–7)

Kuvasta 1 ilmenee, että Pikkuryrittäjät-ohjelman materiaalissa on selvä ohjeistus ohjelman käyttöön. Materiaalissa on kerrottu selvästi jokaisen teeman tavoitteet sekä esimerkit oppiaineista, joissa teemaa voi käsitellä (kuva 1). Jokaisen teeman käsittely vie keskimäärin kaksi oppituntia (Pikkuryrittäjät s.a.) Ensimmäisenä teeman nimi on *Ideoille siivet*, ja sen tavoitteena on tutustua yrittäjänä toimimiseen ja eri ammatteihin, tunnistaa omat vahvuutensa ja taitonsa, oivaltaa kekseliäs ideointi sekä jakaantua ryhmiin, joissa pikkuryitys keksitään. Toisessa teemassa, *Nimet ja suunnitelmat*, on tavoitteena tehdä toimintasuunnitelma omalle pikkuryitykselle sekä ideoida nimivaihtoehtoja.

Kolmannen teeman nimi on *Brändäys*, ja sen tarkoituksena on toteuttaa pikku-yrityksen visuaalinen ilme. Neljäs teema on *Myyntitykit liikkeelle*. Tässä teemassa harjoitellaan ilmaisua ja esiintymistä. Viidennessä teemassa, *Puhutaan rahasta*, tutustutaan rahan kiertokulkuun sekä tehdään pikkuyritykselle hinnasto. Kuudes teema käsittelee eri markkinointikanavia. Teeman nimi onkin *Markkinointi* ja sen tavoitteena on tehdä pikkuyritykselle omat mainokset.

Seitsemännessä teemassa, *Kohti loppuhuipennusta*, valmistaudutaan tulevaan loppuhuipennukseen ja harjoitellaan erilaisia asiakaspalvelutilanteita. Toiseksi viimeisenä eli kahdeksantena teemana on *Loppuhuipennus*. Tässä teemassa järjestetään nimensä mukaisesti ohjelman loppuhuipennus ja harjoitellaan oman pikkuyrityksen pitämistä mahdollisimman oikeassa ympäristössä. Viimeisenä teemana on *Tilinpäätösjuhla*. Tavoitteina on toteuttaa tilinpäätös sekä jakaa omat oppimiskokemuksensa ja antaa palautetta. (Kuva 1; Pikkuyrittäjät: Opettajan opas 2017.)

Kuva 2. Teema 2: Nimet ja suunnitelmat (Pikkuyrittäjät: Opettajan opas 2017, 16–17)

Teemat seuraavat selkeää ns. punaista lankaa, jossa on huomioitu yrityksen perustamisen oikeat vaiheet. Teemojen sisällöt itsessään seuraavat myös punaista lankaa. Kuvasta 2 ilmenee Pikkuyrittäjät-ohjelman Opettajan opas- materiaalin toinen teema: Nimet ja suunnitelmat. Materiaalissa on ensin ilmaistu

selkeästi teeman tavoitteet eli asiat, joita oppilaan tulisi sisäistää teeman aikana. Nimet ja suunnitelmat -teeman tavoitteina on, että oppilas oppii ryhmätyöskentelemään, keksii pikkuyritykselleen nimen sekä perehtyy siihen, miten toimintasuunnitelma tehdään. Materiaalista näkyy myös selvästi, mitä tarvikkeita teema vaatii ja miten opettajan olisi hyvä valmistautua teemaa varten. Nimet ja suunnitelmat -teemassa oppilaat keksivät yrityksiensä nimet pelin kautta, joten tarvikkeiksi tarvitaan askartelutarvikkeita ja pahvilaatikoita.

Nimet ja suunnitelmat -teeman valmistautumisohjeistuksessa suositellaan opettajaa käyttämään edellisessä teemassa pinnalle nousseiden yritysten nimiä esimerkkeinä pikkuyrityksen nimeämisessä. Opettajan valmistautumisessa on selvästi tarkoituksena oppilaiden ajatusten stimuloiminen. (Kuva 2.) Valmistautumisen jälkeen on aika aloittaa teeman opetus: ensimmäisenä on vuorossa oppilaiden pohjustus teemaan edellisen teeman yrityksiä kertomalla. Samalla tutustutaan myös oppilaiden työvihkon (kuva 3) ohjeistuksiin hyvistä nimistä yritykselle. Teeman ensimmäisessä varsinaisessa työstövaiheessa oppilaat kehittävät pikkuyrityksilleen nimet pelin kautta. Kun nimi on keksitty, koittaa teeman toinen työstövaihe: Yrityksen toimintasuunnitelman kehittäminen. Tässä osassa pohditaan ensin yhdessä esimerkkien avulla toimintasuunnitelman tekoa. Tämän jälkeen opettaja ohjeistaa oppilaita siirtymään työvihkon tehtäviin. Teeman lopussa harjoitellaan oman pikkuyrityksen toimintasuunnitelman kertomista nopeasti ja ytimekkäästi musiikin tahdissa. Materiaalissa on selvästi ohjeistettu myös valmistautumiset seuraavaan, mikä helpottaa taas seuraavan teeman aloittamista. (Kuva 2.)

TEEMA 2
NIMET JA SUUNNITELMAT

Tällä kertalla suunnittelet yhdessä ryhmäsi kanssa pikkuyritykselle nimen, ja tutustut yrityksen toimintasuunnitelman tekemiseen.

PIKKUYRITTÄJÄN TIETOPANKKI

Millainen on hyvä yrityksen nimi?

- Suoraan tai muokan kuita yrittäjän nimestä syntynyt. Esimerkiksi (Kari) Fazer ja (Helmi) Salmela) Hiesburger.
- Yrityksen nimi voi olla tavallinen nimi, kuten Alma tai Etsä.
- Nimi tarkoittaa suoraan jotain, kuten Suomen Asiakastieto Oy tai Verkkokauppa.com.
- Nimen on hyvä kuvastaa yrityksen toimintaa, kuten Posti.
- Nimen ei tarvitse muodostua oikeasta sanasta. Nimi voi olla myös keksitty kuten vaikkapa Google.
- Nimi voi olla muokattu vierasperäisestä sanasta, kuten Destia (eng. destination).

MIETI SEURAAVIA ASIOITA NIMEN SUUNNITTELUSSA JA LAITA RASTI KYSYMYKSEN KOHDALLE KUN OLETTE Keskustelleet ryhmässä:

Onko pikkuyrityksen nimi tarpeeksi selkeä?

Jääkö se helposti asiakkaiden mieleen?

Kertooko nimi suoraan mitä pikkuyritys myy? Vai onko se sana, josta ei tarkoita mitään?

Onko nimi liian samanlainen kuin muilla ryhmillä?

VINKKI! Katso videoita muiden pikkuyrittäjien loppuhetkenä Pikkuyrittäjien YouTube-kanavalta. YouTube-kanavalta voit saada hyviä ideoita nimen suunnitteluun.

PIKKUYRITYKSEN TOIMINTASUUNNITELMA

Suunnitelmaa auttaa pikkuyrittäjää tarkentamaan oman tuotteen tai palvelun myyntiä. Suunnitelmaa tehdessä kannattaa pohtia kenelle omia tuotteitaan tai palveluitaan myy.

VASTAA KYSYMYKSIIN

Mikä tuotetta tai palvelua myytte?

Kenelle tuote tai palvelu on tarkoitettu?

Miksi tuote tai palvelu on hyvä olemassa tai minkä ongelman se ratkaisee?

PONTIKAA RYHMÄSSÄ:

Missä tuote tai palvelu valmistetaan?

Tarvitaanko valmistamiseen jotain erityisiä raaka-aineita?

Millaisia tuotteita tai palveluita pikkuyrittäjä voisi kehittää esimerkiksi vanhainkotiin, päiväkotiin tai muille lapsille?

PIKKUYRITTÄJÄN TIETOPANKKI

Yrittäjän pitää miettiä kenelle tuotetaan ja palvelutaan myy. Kohderyhmä tarkoittaa joukkoa ihmisiä, jolta yhdistää jokin asia, esimerkiksi harrastajat, kalastajat, ikäryhmä tai sukupuoli.

Kuva 3. Teema 2: Nimet ja suunnitelma (Pikkuyrittäjät: työvihko 2017, 8–9)

Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaaliin kuuluu myös oppilaille suunnattu työvihko, jossa on erilaisia tehtäviä (kuva 3). Työviikon tehtävät ja tietoisuudet ovat huomioitu Opettajan oppaan tehtävänannoissa ja ohjeistuksissa (kuva 2). Kuvassa 3 näkyvä Nimet ja suunnitelmat -teeman tehtävät ovat hyvä esimerkki työviikon tehtävistä: Tehtävät ovat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, mutta kuitenkin sopivan haastavia. Pikkuyrityksen toimintasuunnitelmaa koskevat kysymykset vastaavat asioita, joita tulee huomioida myös oikean yrityksen toimintasuunnitelmassa. Työviikossa on myös hyviä tietoisuuksia, jotka ohjaavat oppilasta oikeaan suuntaan työskentelyssä (kuva 3).

Vaikka ohjelman teemoista viisi ensimmäistä toteutuvat MiniMikkelin ennakovalmisteluissa, suorat yhteydet tapahtumaan kuitenkin puuttuvat. Tämän opinäytetyön yhtenä tavoitteena onkin kehittää ennakovalmistelumalli, joka assosioi nykyisen materiaalin MiniMikkeliin. Opinäytetyön tavoitteen kannalta oli tärkeää selvittää kevään 2018 tapahtumassa mukana olleiden kuudesluokkalaisten opettajien mielipiteet nykyisestä ennakkomateriaalista. Opinäytetyössä on suoritettu aiheesta kysely (liite 1), jota käsittelemme tarkemmin luvussa 5.4.1.

4 YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyyskasvatus on osa yleissivistävää ja elinikäistä oppimista. Se toimii tukijalkana niin koulutukseen kuin arki- ja työelämäänkin. (EDU 2014; OPH

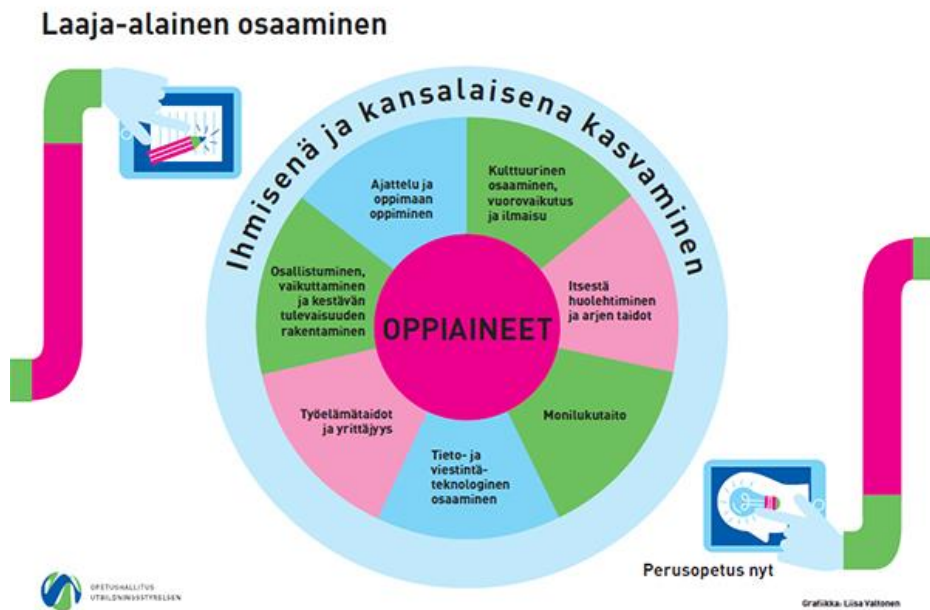
2013.) Yrittäjyyskasvatus toimii opetuksen sisältönä, mutta myös itse opetusmenetelmänä. (YVI s.a.) Usein ajatellaan, että yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kasvattaa yksilöstä yrittäjä. Tavoitteena on ennemminkin kehittää yksilön taitoa ideoiden toimeenpanemisessa. Tärkeänä päämääränä on myös yleisten elämähallintataitojen kehittäminen. Yrittäjyyskasvatus antaa hyvät työelämätaidot, jotka koostuvat oma-aloitteisuudesta, asenteesta, ammattitaidosta ja vuorovaikutustaidoista. (EDU 2014.) Tulevaisuuden kannalta on tärkeää oppia hyvät elämähallinta- ja työelämätaidot jo nuorena. Yritteliäisyyden merkityksen ja sen tarjoamien mahdollisuuksien sisäistäminen ovat hyvä perusta varsinkin tulevaisuuden työelämälle.

Yrittäjyyskasvatus kulkee opetuksessa mukana aina alakoulusta ammattikorkeakouluun asti. Eri kouluasteilla on omat painopisteensä ja esimerkiksi kuudennella luokalla painopiste on sisäisessä yrittäjyydessä. Yrittäjyyskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on opettajien ja koulujen lisäksi mukana myös työelämässä toimivat henkilöt sekä järjestöt. Yritykset voivat olla mukana yrittäjyyskasvatuksessa esimerkiksi toimimalla kummiyrityksenä tai olemalla yhteistyökumppanina erilaisissa yrittäjyystapahtumissa. (EDU 2014.) MiniMikkeli on hyvä esimerkki yritysten osallistumisesta yrittäjyyskasvatukseen.

Osaamisen kehittämisvirasto, Opetushallitus, on vastuussa varhaiskasvatuksen, koulutuksen sekä läpi elämän jatkuvan oppimisen kehittämisestä. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen, CIMO:n yhdistyttyä Opetushallituksen kanssa, myös kansainvälisyyden edistäminen nousi Opetushallituksen vastuuksi. Opetushallitus laatii perusteet perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmille. Näiden lisäksi Opetushallitus vastaa myös varhaiskasvatussuunnitelman sekä ammatillisten tutkintojen perusteiden laatimisesta. Opetushallitus on myös mukana toisen asteen sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnassa erilaisten kehitys- ja vastuualueiden kautta. (OPH 2017a.)

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu varmistamaan, että koulutukselliset perusoikeudet, tasa-arvo, laatu, oikeusturva sekä opetuksellinen yhtenäisyys toteutuvat opetuksessa. Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää opetuksen tavoitteet ja keskeinen sisältö. Opetussuunnitelma pitää huolen siitä, että koulutuksen järjestäjä toteuttaa tämän. (OPH 2017b.) Viimeisimmät

muutokset perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ovat julkaistu joulukuussa 2014. Perusteiden uusien muutosten painopisteet ovat kaikilla kouluasteilla oppilaiden omassa aktiivisuudessa sekä oppimisen ilossa. Uudet muutokset korostavat yhdessä tekemisen, vuorovaikutuksen sekä kestävään elämäntapaan kasvamisen tärkeyttä. Nämä muutokset on otettu opetussuunnitelmissa käyttöön vuonna 2016. (OPH 2016.)

Kuva 4. Laaja-alainen osaaminen (Opetushallitus 2017c)

Laaja-alainen osaaminen korostuu uusissa opetussuunnitelmissa. Laaja-alaisen osaamisen päätavoitteena on yksilön ihmisenä ja kansalaisena kasvaminen. Laaja-alainen osaaminen sisältää seitsemän osa-aluetta, joita pystyy hyödyntämään eri oppiaineissa. Seitsemän osa-aluetta ovat seuraavat: Ajattelu ja oppimaan oppiminen; kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; itsestä huolehtiminen ja arjen taidot; monilukuisuus; tieto- ja viestintäteknologian osaaminen; työelämätaidot ja yrittäjyys; osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen. (Kuva 4.) Suurin osa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista ilmenee MiniMikkeli-tapahtumassa ja sen ennakkovalmisteluissa, mutta selvästi eniten korostuva osa-alue on työelämätaidot ja yrittäjyys. Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 23) mukaan tulevaisuudessa töiden vaatimustasojen ennakoitiin on vaikeampaa jatkuvan teknologian kehityksen ja globalisoitumisen takia. Perusteissa todetaan, että perusopetuksen on tarjottava kiinnostusta ja positiivista

asennetta työelämää kohtaan kehittäviä yleisiä valmiuksia. Työelämä- ja yrittäjyystaitojen kehittämisessä kokemukset ovat tärkeitä. Niiden avulla yksilö ymmärtää paremmin yritteliäisyyden merkityksen ja sen tarjoamat mahdollisuudet. (OPH 2014, 23.)

Yrittäjyyskasvatus 3.–6.-luokilla

Alakoulun 3.–6.-luokilla yrittäjyyskasvatuksen painopisteet ovat sisäisessä yrittäjydessä. Sisäinen yrittäjyys on halua olla yritteliäs ja se löytyy jokaisesta yksilöstä. Jotta sisäistä yrittäjyyttä voi hyödyntää, tulee ymmärtää sen merkitys ja mitä kaikkea se käsittää. Oma-aloitteisuus ja vastuunotto usein yhdistetään sisäiseen yrittäjyyteen. Sisäinen yrittäjyys käsittää myös ongelmanratkaisutaidot sekä taidon tunnistaa omat vahvuutensa ja olla kiinnostunut eri asioista kuin esimerkiksi samalla luokalla olevat muut yksilöt. (EDU 2014; OPH 2014, 157.)

Yrittäjyyskasvatuksen opetukseen sisältyy erilaisia toiminnallisia harjoitteita, joista yksilö saa kokemusta työnteosta ja eri ammateista (OPH 2014, 157.) Tämä näkyy hyvin vahvasti esimerkiksi MiniMikkeli-tapahtumassa, sillä tapahtumassa kuudesluokkalaiset pääsevät työskentelemään oikeassa tai itsekeksimässään yrityksissä. MiniMikkeliin liittyy vahvasti myös 3.–6.-luokkien yrittäjyyskasvatukseen kuuluvat harjoitukset projekteista ja ryhmätyöskentelystä sekä ulkopuolisten toimijoiden kanssa harjoitetusta yhteistyöstä. Tapahtuman ennakovalmisteluihin liittyvä kannustus yritteliäisyyteen ja aloitteellisuuteen ovat myös osana kyseisten luokka-asteiden yrittäjyyskasvatusta. Opetuksessa autetaan yksilöä ymmärtämään, mitä työnteke ja yritteliäisyys merkitsevät. Opettajat pyrkivät opastamaan yksilöä kohti järjestelmällistä ja sisukasta toimintaa. (OPH 2014, 157.)

5 PALVELUMUOTOILU

Palvelumuotoilu on palveluiden kehittämistä. Palvelumuotoilun keskiössä on palvelu ja palvelun keskiössä taas ihminen – joko asiakkaana tai palveluntarjoajana (Tuulaniemi 2011, 71). Palvelumuotoilu on hyvin laaja kokonaisuus, jossa on paljon erilaisia tienhaaroja. Kuvassa 5 on kuvitettu palvelumuotoilun käsittekartta. Käsittekartasta näkee heti, kuinka laaja käsite palvelumuotoilu on.

brändäys ja ekologisuus. Palvelu voi olla aineetonta tai aineellista. Palveluiden tuottamisessa on tärkeää asiakasymmärrys sekä palvelun tavoite. (Kuva 5.)

Palvelu muodostuu palveluntarjoajan ja asiakkaan välisestä vuorovaikutusprosessista eli palveluprosessista (Tuulaniemi 2011, 67). Palveluprosessi koostuu asiakkaan luomasta palvelupolusta, joka sisältää erilaisia vaiheita, joita kutsutaan palvelutuokioiksi. Palvelutuokiot taas sisältävät useita erilaisia kontaktipisteitä. (Kuva 5).

Kontaktipisteellä tarkoitetaan hetkeä, jonka aikana asiakas on kontaktissa palveluun tai tuotteeseen jonkin aistin välityksellä. Tuulaniemen (2011, 79–82) mukaan kontaktipisteitä ovat erilaiset palvelussa käytettävät esineet, palvelussa mukana olevat ihmiset, palveluympäristö ja ennalta sovitut palveluhenkilökunnan käyttäytymismallit eli toimintatavat. Kontaktipisteen määrittämisen ymmärrys on tärkeä tämän opinnäytetyön toisen toiminnallisen osan eli työpajan kannalta.

Palvelumuotoilun käyttäjät

Palvelumuotoilu sopii kenelle tahansa, joka on kiinnostunut palveluiden kehittämisestä. Palvelumuotoilu toimii hyvänä palveluiden suunnittelemisen yhteisenä kehikkona, sillä se tarjoaa samat työkalut kaikkien palvelun kehityksestä kiinnostuneiden osapuolien käyttöön. (Tuulaniemi 2011, 69). Palveluiden tarjoajat pystyvät hyödyntämään palvelumuotoilua hyvin, sillä sen avulla he voivat täyttää asiakkaidensa tarpeet.

Palvelumuotoilu työllistää hyvin monia eri alojen ammattilaisia, esimerkiksi insinöörejä, graafisia suunnittelijoita sekä myynnin ja markkinoinnin ammattilaisia. Palvelumuotoilusta kiinnostuneita yleensä yhdistää seuraavanlaiset luonteenpiirteet ja ominaisuudet: hyvät kommunikointitaidot erilaisten ihmisen kanssa, laaja kokemus suunnittelusta, konseptoinnista ja liiketaloudesta, hyvä ymmärrys kokonaisuuksia kohtaan, tiimipelaaja sekä kiinnostus ihmisiä, bisnestä, yksityiskohtia ja lopputulosta kohtaan. (Tuulaniemi 2011, 69–70).

5.2 Palvelumuotoilun taustaa

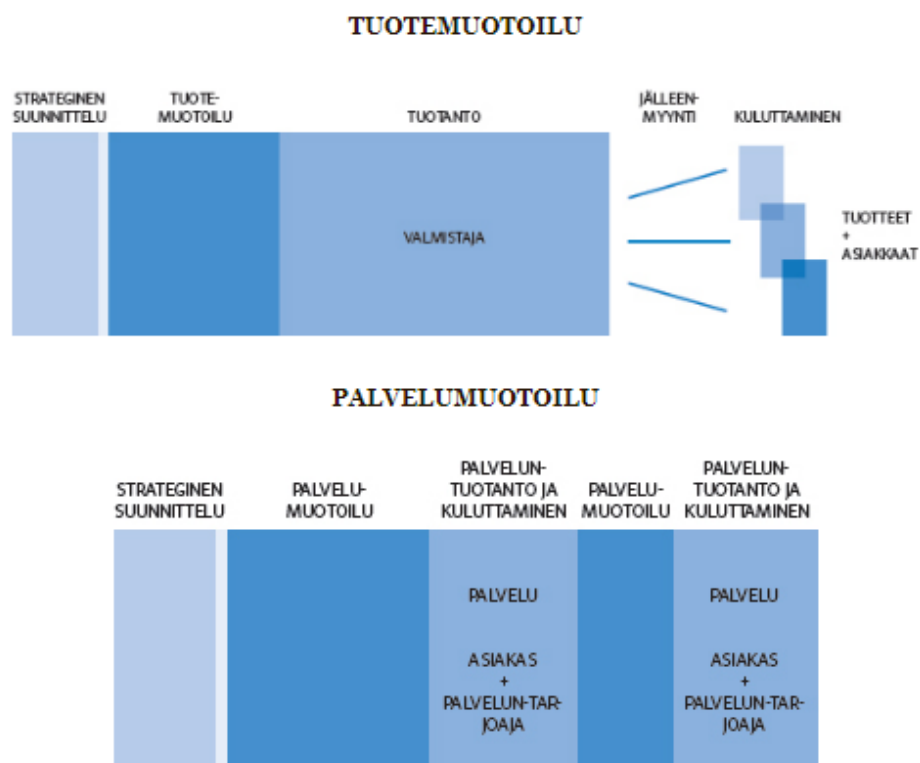
Juha Tuulaniemi (2011, 63–64) kiteyttää kirjassaan palvelumuotoilun kehityksen taustan lyhyeksi ja ytimekkääksi lauseeksi: ”Muotoilijoiden ydinosaaminen on tuotu palveluiden kehittämiseen”. Palvelumuotoilun kehittymiseen ovatkin vaikuttaneet eniten vahvan prosessiosaamisen hallitsevat teollisen tuotannon muotoilijat. Tuulaniemi selventää myös, että palvelu itsessään on prosessi, joten palvelumuotoiluun siirtyminen on voinut olla hyvin luonnollinen kehityssaskel teollisen tuotannon muotoilijoille.

Palvelumuotoilu juontaa juurensa palveluiden kehittämisestä ja muotoilusta. 1990-luvun alkupuolella ollut palvelualojen merkittävä kasvu vauhditti nykyisen palvelumuotoilun syntyä. Teknologian ja internetin kehitys ja kasvu ovat olleet suuria tekijöitä taas palvelualojen kasvussa ja kehityksessä. Teknologian jatkuvan kehityksen myötä, myös palvelumuotoilu on jatkuvassa kehityksessä. Vaikka vuonna 1991 julkistettiin oletettavasti ensimmäinen palvelumuotoilun osaamisala, kuitenkin todennäköisesti vahvimmin palvelumuotoilun alkutaipaleeseen vaikutti Birgit Mager. Mager aloitti vuonna 1995 Köln International School of Design (KISD) -oppilaitoksessa ensimmäisenä palvelumuotoilun professorina Euroopassa. 2000-luvun alussa Lontooseen perustettiin maailman ensimmäinen palvelumuotoilutoimisto, live|work. (Tuulaniemi 2011, 62–61.)

Suomessa palvelumuotoilun suosio lähti nousuun vasta lähempänä 2000-lukua. Juha Tuulaniemi kertoo kirjassaan, että suomalaisen palvelumuotoilun perustat ovat Satama Interactivessa, joka perustettiin vuonna 1997 Talentumin tytäryhtiöksi. Suuri joukko Sataman palvelumuotoilun edelläkävijöitä siirtyi vuonna 2007 Taivas-konsernin Ego Beta -palvelumuotoilutoimistoon, joka tunnetaan myös Suomen ensimmäisenä palvelumuotoilutoimistona. Vuonna 2009 14 Ego Betan muotoilijaa päättivät yhdistää taitonsa, ja perustivat oman palvelumuotoilutoimistonsa, Palmu Inc: n. (Tuulaniemi 2011, 63.) Palmu Inc. tunnetaan nykyisin nimellä Palmu. Palmu on tehnyt yhteistyötä useiden tunnettujen suomalaisten yritysten, kuten Valio, Lähi-Tapiola, Laattapiste ja Linnanmäki, kanssa. (Palmu s.a.)

5.3 Palvelumuotoiluprosessi

Palvelumuotoilussa toistuu tuotemuotoilijan työstä tuttu kehittämisprosessi. Tuote- ja palvelumuotoilulla on hyvin samankaltaiset päävaiheet: suunnittelu, muotoilu ja tuotanto. Kuvasta 6 on selvästi huomattavissa, että tuotemuotoilussa kuluttaminen ja asiakkaiden kokemukset on ulkoistettu itse tuotemuotoilun prosessista. Palvelumuotoilussa nämä ovat osana itse palvelumuotoilun prosessia. Tämä on kuvan 6 perusteella suurin eroavaisuus tuote- ja palvelumuotoilujen prosesseissa. (Kuva 6.)

Kuva 6. Tuote- ja palvelumuotoilun vertailu (Tuulaniemi 2011, 65)

Satu Miettinen ja Mikko Koivisto käsittelevät kirjassaan *Designing Services with Innovative methods* (2009, 13) muun muassa Birgit Magerin (2009) ja Stefan Moritzin (2005) määrittämiä palvelumuotoilun prosessista. Itse otin vertailuun mukaan vielä Juha Tuulaniemen (2011, 127) palvelumuotoiluprosessin. Palvelumuotoiluprosessin vaiheiden määrät vaihtelevat melko suurestikin Magerin, Moritzin ja Tuulaniemen prosesseissa. Magerin prosessissa on neljä erillistä vaihetta: discovery, creation, reality check ja implementation (Koivisto & Miettinen 2009, 13). Suomennettuna nämä vaiheet ovat seuraavat: löytäminen, luominen, todellisuuden tarkistaminen ja toteuttaminen. Tuulaniemellä

vaiheita on viisi: määrittely, tutkimus, suunnittelu, tuotanto ja arviointi (Tuulaniemi 2011, 127). Moritzilla on kuusi vaihetta: service designing understanding, thinking, generating, filtering, explaining ja realising. (Koivisto & Miettinen 2009, 13). Suomennettuna vaiheet ovat: palvelumuotoilu-ymmärrys, ajatteleva, kehittäminen, suodattaminen, selittäminen ja toteuttaminen.

Vaikka Magerin, Moritzin ja Tuulaniemen prosesseissa on eri määrä vaiheita, kaikissa kolmessa prosessissa, toistuu sama kaava, joka näkyy myös kuvassa 6. Ensin tulee ymmärtää palvelun tai muun kehityskohteen tavoite. Tämän jälkeen alkaa ideoiminen ja mahdollinen konseptointi. Kun kehityssuunnitelma on selvillä, kehitetään suunnitelman mukainen prototyyppi. Tarvittaessa prototyyppiä kokeillaan potentiaalisilla asiakkailla. Lopuksi kehitystyön tuloksena syntynyt prototyyppi kehitetään markkinoille sopivaksi malliksi ja otetaan käyttöön. Tässä kehitystyössä hyödynnettiin Tuulaniemen viisivaiheista palvelumuotoilun prosessia (2011, 127.)

5.4 Palvelumuotoilun menetelmät

Palvelumuotoilu on itsessään työkalupakki. Se tarjoaa monenlaisia menetelmiä palveluiden kehittämisen eri vaiheisiin ja niiden toteuttamiseen. Kun palvelumuotoilun prosessi on sisäistetty, on helpompi ruveta etsimään omaan kehitystyöhön sopivia menetelmiä.

Bruce Hanington on esittänyt kiinnostavan jaon tutkimusmenetelmiin ihmiskeskeisessä palvelumuotoilussa. Hanington on jakanut menetelmät kolmeen osaan: perinteiset menetelmät, mukautetut menetelmät ja innovatiiviset menetelmät. (Hanington 2003; Koiviston & Miettisen 2009, 65 mukaan). Seuraavat alaluvut käsittelevät tarkemmin tässä työssä käytettyjä menetelmiä.

Perinteiset, mukautetut ja innovatiiviset menetelmät

Perinteisissä menetelmissä tieto on helposti koottavissa, analysoitavissa ja visualisoitavissa. Tällaisia menetelmiä ovat muun muassa markkinatutkimukset, erilaiset kyselyt sekä haastattelut. Perinteiset menetelmät palvelevat tarkoituksessaan hyvin. (Hanington 2003; Koiviston & Miettisen 2009, 65 mukaan).

Mukautetut menetelmät ovat saaneet vaikutteita ihmisiin ja ihmisten toimintaan liittyvistä tutkimuksista. Haningtonin mukaan ne vastaavat paremmin palvelumuotoilijoiden tarpeisiin. Mukautetut menetelmät ovat hyvin suosittuja varsinkin käyttäjälähtöisessä palvelumuotoilussa. Mukautettuja menetelmiä ovat muun muassa osallistava havainnointi, kuvallinen tai videokuvallinen dokumentointi, kokemusperäinen otanta sekä heuristinen arviointi. (Hanington 2003; Koiviston & Miettisen 2009, 65 mukaan).

Innovatiiviset menetelmät sopivat hyvin käyttäjien tietojen keräämiseen luovalla tavalla. Innovatiivisia menetelmiä on niin visuaalisia kuin osallistavia menetelmiä. Esimerkiksi erilaiset työpajat, kognitiivinen kartoitus, visuaaliset päiväkirjat sekä dokumentoidut muistiinpanot ovat hyviä innovatiivisia menetelmiä palvelumuotoiluun. (Hanington 2003; Koiviston & Miettisen, 2009, 65 mukaan).

5.4.1 Kysely

Kysely on hyvä tutkimusmenetelmä palvelumuotoiluprosessin toisessa vaiheessa, kun tutkitaan kehityskohdetta. Kyselyn avulla saadaan hyvin selville olemassa oleva tilanne (Heikkilä 2014, 8). Kun nykyinen tilanne on selvillä, on kehityskohdetta helpompi lähteä kehittämään tavoitteen mukaisesti. Kysely on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä. Se on ekonominen tiedonhankkimistapa suurelta kohderyhmältä kyseltävän tiedon määrän ollessa samalla rajattua. Suurin ongelma kyselyssä on yleensä se, etteivät kaikki vastaajat vaivaudu vastaamaan. (HAMK a. s.a.)

Opinnäytetyön kysely

Yhtenä opinnäytetyöni toiminnallisena osana suoritin kyselyn kuudesluokkalaisten opettajille. Kyselyn päätavoitteena oli selvittää, millaisen ennakkovalmisteluita kehittävän työpajan järjestäisin opettajille. Kyselyn kysymykset liittyivät opettajien mielipiteisiin nykyisestä Pikkuyritykset-ennakkomateriaalista. Kyselyn päätutkimuskysymyksinä oli seuraavat: *Mitä mieltä opettajat olivat nykyisestä ennakkomateriaalista? ja Miten he mahdollisesti kehittäisivät, jotta se liittyisi paremmin MiniMikkeliin?*

Näiden tavoitteiden perusteella loin kyselyn Google Formsin avulla. Valitsin kyseisen ohjelman, sillä se on selkeä ja helppokäyttöinen niin kyselyn luojalle kuin vastaajillekin. Suurin osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja voi vastata vapaasti. Avoimet kysymykset olivat hyvä valinta tämän kyselyn kannalta, sillä yhtenä kyselyn tavoitteena oli saada opettajilta mahdollisimman paljon kehitysideoita ennakkomateriaaliin. Monivalintakysymykset rajaavat vastausvaihtoehdot hyvin rajallisiksi, joten niitä käyttämällä kysely ei olisi tuottanut niin paljoa kehitysideoita.

Kyselyn mukana on hyvä olla saatekirje, joka kertoo mistä kyselyssä on tarkoitus ja mihin kyselyn tuloksia käytetään (HAMK a. s.a). Käyttämäni sovellus, Google Forms, mahdollisti saatekirjeen liittämisen kyselyn yhteyteen. Kysely saatekirjeineen ja vastauksineen ovat liitteissä *1 ja 2*. Kyselyn tuloksia analysoin tarkemmin luvussa *6.1 Kyselyn tulokset*.

5.4.2 Työpaja

Tuulaniemi (2011, 116) kiteyttää kirjassaan että, yksi palvelumuotoilun keskeisimmistä ajatuksista on osallistaa palvelun eri osapuolet palvelun kehitysprosessiin. Tätä voidaan kutsua yhteiskehittämiseksi. Yhteiskehittäminen toimii palvelumuotoilun runkona. Se ei ole varsinaisesti kehittämistyökalu, vaan ennemminkin periaate ja työtapa. Työpaja on yksi yhteiskehittämiseen parhaiten soveltuvista menetelmistä. Se sopii yhtenä ideoimisen menetelmänä palvelumuotoiluprosessin suunnitteluvaiheeseen.

Työpajan järjestäjän tulee huolehtia aikataulussa ja asiassa pysymisessä (LEAPS-projekti s.a.) Asiassa pysyminen on hyvin tärkeää, jotta työpaja pysyy aikataulussa. Aikataulussa pysyminen on tärkeää, jotta työpajasta ja sen järjestäjästä jää osallistujille ja mahdolliselle tilaajalle asiantunteva mielipide. Työpajan järjestäjän tulee huolehtia myös osallistujien tasa-arvoisesta osallistumisesta (LEAPS-projekti s.a.) Näin osallistujalla on huomattavasti pienempi kynnys osallistua työpajaan ja tuoda äänensä kuuluviin.

Työpajan suunnittelussa tulee huomioida, että työpaja koostuu viidestä vaiheesta: 1. Selvä aloitus 2. Osallistujien stimulointi 3. Prosessointi 4. Yhteenveto ja 5. Selkeä päätös. Ensimmäisessä vaiheessa tulee mahdollisimman

selvästi tuoda esiin työpajan tavoitteet. Osallistujien tulee ymmärtää tehtävänanto ja työpajan päätavoite. Työpajan järjestäjän tulee saada osallistujat motivoituneiksi ensimmäisen vaiheen aikana. Seuraavassa eli toisessa vaiheessa on aika ravistella ajatuksia. Osallistujat tulisi saada irrotettua totutuista kaavoista ja ajattelutavoista. Kun osallistujat on saatu motivoituneiksi ja valmiiksi innovatiivisille ajattelutavoille, on varsinaisen työosuuden aika. Kyseessä on siis kolmas vaihe eli prosessointi. Neljätenä vaiheena on yhteenvedo, joka on hyvä toteuttaa yhdessä. Näin kaikille osallistujille selviää työpajan tulokset. Viidentenä vaiheena toimii työpajan selkeä päätös. Tässä vaiheessa on hyvä sopia mahdollisista jatkotoimenpiteistä eikä pidä unohtaa sitä tärkeintä eli työpajaan osallistumisen kiittämisestä. (LEAPS-projekti s.a.)

Opinnäytetyön työpaja

Opinnäytetyön työpaja järjestettiin opettajien toisen tapaamisen yhteydessä helmikuussa 2018. Työpaja kehitettiin opinnäytetyön kyselyn tulosten perusteella. Työpajan rungon suunnittelussa oli mukana opinnäytetyön tilaajan edustaja, Pekka Pulkkinen. Aikaa työpajalle oli käytettävissä 1,5 tuntia, mutta työpaja päästiin aloittamaan hieman myöhässä. Näin ollen työpajan toteutusta tuli soveltaa hieman, jotta työpaja pysyisi aikataulussa. Työpajan suunnitelma koostui kolmesta eri osasta, mutta viimeinen osa täytyi jättää kokonaan pois. Työpajassa työstettiin kahta eri tehtävänantoa.

Työpajan toteutuksessa hyödynnettiin työpajan suunnittelun viittä eri vaihetta. Työpajan alkaessa ensin esittäydettiin sekä pohjustettiin työpajaa ja sen tarkoitusta. Ennen ensimmäisen osan aloitusta, työpajan tavoitteet kerrottiin selvästi. Tässä vaiheessa ei vielä kerrottu sen tarkemmin tehtävännannoista, sillä työpajassa oli useampi tehtävänanto. Tällä tavoin osallistujat pysyivät ajatuksissaan läsnä. Ennen työpajan tehtävien työstöä pyrittiin stimuloimaan osallistujia ja rohkaisemaan heitä olemaan innovatiivisia.

Ensimmäisessä osassa työpajan osallistujat jaettiin viiteen ryhmään. Jokainen ryhmä sai fläppi-paperin, johon oli piirretty valmiiksi aikajana välillä *tammikuu–MiniMikkeli*. Ensimmäisen osan tehtävännantona oli kehittää viisi kontaktipistettä (luku 5) kyseiselle aikajanelle. Aikaa ensimmäisen osan tehtävännannon

työstämiseksi oli noin 15 minuuttia. Tämän jälkeen ryhmät esittelivät tuotoksensa lyhyesti. Esittelyiden jälkeen jokainen opettaja sai neljä ääntä, joilla sai äänestää mielestään parhaita kontaktipisteitä sekä parasta aikataulua. Äänestys tapahtui Post it -muistilappujen avulla: Kontaktipisteille oli keltaiset laput ja aikataululle siniset laput. Näin äänestyksen tulos oli selkeästi tulkittavissa. Esittelyille ja äänestykselle oli varattu noin 15 minuuttia. Kontaktipisteiden esittelyt veivät odotettua enemmän aikaa, sillä osa ryhmistä oli jo lähtenyt kehittämään sisältöjä kontaktipisteille. Ensimmäisen osan tehtävänannossa olisi pitänyt painottaa sitä, että tässä vaiheessa kehitetään vain kontaktipisteet, ja että sisällöt kehitetään myöhemmin. Ensimmäisen osan jälkeen oli pieni tauko, minkä aikana äänestyksen tulos laskettiin ja parhaimmat kontaktipisteet kirjattiin ylös.

Työpajan toisessa osassa opettajien tuli kehittää sisällöt äänestyksessä parhaiksi valituille kontaktipisteille. Opettajat pysyivät samoissa ryhmissä ja jokaiselle ryhmälle jaettiin yksi kontaktipiste. Kontaktipisteen sisällön tuli kattaa seuraavat: Mitä opetetaan, miten opetetaan ja mikä on opetuksen tulos. Sisällöstä tuli käydä ilmi myös yhteydet MiniMikkeliin sekä oppiaineet, joita voi hyödyntää kyseisessä kontaktipisteessä. Opettajat saivat keksiä myös haluamansa valmennuksen kontaktipisteelle. Valmennuksessa tuli mainita millä tavoin ja milloin se olisi. Opettajilla oli noin 30 minuuttia aikaa kehittää kontaktipisteiden sisällöt. Työpajan toinen vaihe lähti ryhmissä hyvin käyntiin ja pysyi hyvin suunnitellussa aikataulussa.

Työpajan suunnitelman mukaan kolmannessa eli viimeisessä osassa jokainen ryhmä olisi esittellyt tuotoksensa, minkä jälkeen oli vapaata kommentointia kaikkien osallistujien kesken. Tämä vaihe täytyi jättää pois toteutuksesta, sillä työpaja ei pysynyt täysin suunnitellussa aikataulussa. Näin ollen työpajan suunnittelun viimeiset vaiheet, yhteenveto ja selkeä lopetus, jäivät puuttumaan työpajan toteutuksesta. Työpajan järjestäjän tulee pystyä soveltamaan nopeasti, jos toteutuksessa tai aikataulussa ilmenee ongelmia. Työpajan järjestäjänä koin onnistuneeni tässä, joten loppupeleissä työpaja oli hyvin onnistunut. Työpajan tavoitteena oli kehittää ennakkovalmisteluita yhdessä ja saada opettajien näkökulmaa ennakkovalmisteluihin. Tavoitteet täyttyivät ja tulevaa kehitystyön tuotosta varten saatiin hyvää materiaalia. Työpajan tuloksia käsitellään tarkemmin luvussa 6.2. *Työpajan tulokset.*

5.4.3 Havainnointi

Havainnointi on hyvä palvelumuotoilun menetelmä. Se sopii parhaiten palvelumuotoiluprosessin suunnitteluvaiheeseen, mutta on käytettävissä myös arviointivaiheessa. Havainnoimisen avulla on hyvä selvittää, vastaako kehitetty prototyyppi kehitystyön tavoitteita. Prototyyppi tarkoittaa ensimmäistä versiota, jolla täydennetään suunnittelua ja kehittämistä (Tuulaniemi 2011, 194.) Prototyypin tarkoituksena on kokeilla, toimiiko kehitysidea käytännössä.

Havainnoinnin avulla selviää myös mahdollisen kohderyhmän mielipiteet prototyypistä. Havainnointi on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Havainnointi voi olla passiivista tai osallistavaa, jolloin tutkija osallistuu kohteen toimintaan. Tutkija kuitenkin pyrkii vaikuttamaan kohteen toimintaan mahdollisimman vähän. Havainnoinnissa tapahtuva vuorovaikutus toteutuu kohteen ehdoilla. (HAMK b, s.a).

Opinnäytetyön havainnointi

Tässä opinnäytetyössä yhtenä toiminnallisena osana oli havainnointi. Opinnäytetyön havainnointi koostui kahdesta havainnoinnista, jotka molemmat koostuivat kahdesta eri tapaamisesta. Ensimmäisen havainnoinnin tarkoituksena oli selvittää, voisiko ennakkovalmistelut toteuttaa ilman Pikkuyrittäjät-materiaalia sekä minkälaisia opetusmetodeja kannattaa käyttää tulevassa ennakkovalmistelumallissa. Ensimmäinen havainnointi suoritettiin yhteistyössä yhteisöpedagogiopiskelijoiden kanssa, jotta ennakkovalmistelumalliin saataisiin huomioitua myös kasvatusalan näkökulma. Toinen havainnointi oli opinnäytetyön varsinainen havainnointi, jossa kokeiltiin kehitystyössä kehitettyä prototyyppiä. Ensimmäinen havainnointi oli passiivinen, jolloin havainnoija havainnoi sivusta. Toinen havainnointi oli osallistavaa, sillä havainnoija toimi itse prototyypin kokeilun järjestäjänä.

Ensimmäinen havainnointi järjestettiin Moisio koulun kuudesluokalle. Kyseisen luokan opettaja oli teetättänyt Pikkuyrittäjät-ohjelman oppilaillaan jo viidennellä luokalla eikä tästä syystä hyödyntänyt ohjelmaa MiniMikkelin ennakkovalmisteluissa. Ensimmäisen havainnoinnin tavoitteena oli selvittää, kuinka

mahdollinen vaihtoehtoinen ennakkovalmistelumalli toimisi käytännössä. Kolme yhteisöpedagogiopiskelijaa suunnitteli ja toteutti tämän kokeilun. Heidän tavoitteena oli kehittää kuudesluokkalaisten elämyksellinen MiniMikkelin koulutustilaisuus. Koulutus koostui kahdesta tapaamisesta: ensimmäinen tapaaminen oli 14.2.2018 ja toinen tapaaminen 21.2.2018 Koulutuksen ensimmäisen tapaamisen tavoitteena oli tutustuttaa oppilaat yhteistyöryhtymään ja aloittaa oman yritysideoita suunnittelu. Toisen tapaamisen tavoitteena oli kannustaa ja auttaa kuudesluokkalaisten olemaan vielä innovatiivisempia yritysideoitensa suhteen sekä kannustaa tekemään jotain erilaista, mikä erottuu muista yritysideoista.

Tämän koulutuksen havainnoinnin tavoitteena oli selvittää, toimisiko vaihtoehtoinen malli käytännössä sekä hankkia tietoa opetusmetodeista opinnäytetyön kehitystyöhön. Opinnäytetyön tuotoksen kannalta oli tärkeää kehittää vaihtoehtoinen malli, jos opettaja ei halua varsinaista ennakkovalmistelumallia tai -materiaalia hyödyntää. Havainnoinnissa tuli kiinnittää huomiota siihen, kuinka yrittäjyyskasvatus tulee esille.

Toisessa eli varsinaisessa havainnoinnissa testattiin kehitystyön tuloksena syntyneitä ennakkovalmistelumallin prototyyppejä. Opinnäytetyössä suoritettujen työpajan ideoista koostettiin prototyyppi ennakkovalmistelumallista, jota kokeiltiin Kalevankankaan koululla ennen kevään 2018 MiniMikkeliä. Luku 6.2 käsittelee tarkemmin työpajan tuloksia, minkä perusteella prototyyppi kehitettiin. Luku 7 käsittelee tarkemmin itse prototyyppejä ja sen kokeilun havainnoimista.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyö koostui kolmesta toiminnallisesta osasta. Opinnäytetyön ensimmäinen toiminnallinen osa oli kysely, joka järjestettiin kevään 2018 MiniMikkeli-tapahtumassa mukana olleille kuudesluokkalaisten opettajille. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, mitä mieltä opettajat ovat nykyisistä ennakkovalmisteluista, ja miten he mahdollisesti kehittäisivät ennakkovalmistelumallia, jotta se liittyisi paremmin itse tapahtumaan. Kyselyn tulosten perusteella järjestettiin opinnäytetyön toinen toiminnallinen osa, työpaja.

Työpajassa opettajat pääsivät jatkokehittämään MiniMikkelin ennakkovalmisteluita. Työpajan tulosten perusteella kehitettiin opinnäytetyön kehitystyön varsinainen tuotos eli uusi ennakkovalmistelumalli. Tämän ennakkovalmistelumallin prototyyppiä (luku 7.2) kokeiltiin Kalevankankaan koulun kuudesluokilla. Tämä kokeilu havainnointiin (luku 7.3) ja se oli opinnäytetyön kolmas toiminnallinen osa. Ennen varsinaisen prototyypin kehittämistä, yhteisöpedagogiopiskelijat järjestivät vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin kokeilutuokion Moision koulun kuudennelle luokalle. Osana opinnäytetyön kolmatta toiminnallista osaa oltiin havainnoimassa myös tässä kokeilussa, jotta prototyypille löydetäisiin kuudesluokkalaisille parhaiten sopivimmat opetusmenetelmät.

6.1 Kyselyn tulokset

Kysely MiniMikkelin ennakkovalmisteluista lähetettiin 30:lle kevään 2018 tapahtumassa mukana olleille kuudesluokkien opettajille. Kyselyyn tuli vain 16 vastausta, mutta pelkästään ne riittivät selvittämään opettajien käsitystä nykyisistä ennakkovalmisteluista Pikkuhyrittäjät-materiaaleineen. Vastaajista kolme (18,8 %) oli osallistunut MiniMikkeliin aikaisemmin, loput (81,3 %) vastaajista olivat mukana ensi kertaa. Aiemmin MiniMikkeliin osallistuneista yksi (33,3 %) oli osallistunut keväällä 2016 ja kaksi (66,7 %) keväällä 2017. Aiemmin osallistuneiden mielestä MiniMikkeli oli ollut kokemuksena kiva ja monipuolinen. Ennakkomateriaali oli ollut heidän mielestä ”ihan ok” ja hyvin samanlainen kuin tänä vuonna.

Kyselyssä oli kaksi kysymystä siitä, miltä Pikkuhyrittäjät-materiaali vaikuttaa. Ensin oli monivalintakysymys, jossa opettajat pystyivät valitsemaan seuraavista vaihtoehdoista: vaikuttaa hyvältä, mielenkiintoiselta, haastavalta tai kehitettävää löytyy. Puolet (50 %) vastaajista olivat sitä mieltä, että materiaali vaikutti hyvältä. Yhden neljäsosan (25 %) mukaan materiaali vaikutti mielenkiintoiselta. 12,5 % vastaajista oli sitä mieltä, että materiaali vaikutti haastavalta. Kukaan vastaajista ei ollut valinnut ”Kehitettävää löytyy” -kohtaa. Tämä kertoo sen, että opettajat olivat pääosin tyytyväisiä ennakkomateriaaliin, vaikka kyselyn edetessä tuli esille muutamia kehityskohteita opettajilta.

Monivalintakysymyksen jälkeen opettajilla oli mahdollisuus perustella vastauksensa vapaamuotoisesti. Vapaissa vastauksissa ilmeni, että suurimman osan

mielestä materiaali vaikutti selkeältä ja helppokäyttöiseltä. Yhden vastaajan mielestä materiaali vaikutti hieman sekavalta. Yksi vastaus oli ”Kyllä siinä materiaalia on”, minkä voi ymmärtää siten, että vastaajan mielestä materiaalia on melko paljon. Opettajat kuvailivat materiaalia monipuoliseksi, kattavaksi ja selkeästi eteneväksi kokonaisuudeksi. Aiheen itsessään kerrottiin kiinnostavan oppilaita ja olevan heille mieluisa. Muutamassa vastauksessa mainittiin oppilaiden selaavan materiaalin turhan nopeasti läpi ja, että osaa oppilaista on vaikea motivoida työstämään materiaalia. Vastauksissa ilmeni myös, että tehtävät ovat hyviä.

Suurin osa (81,3 %) vastaajista oli jo aloittanut materiaalin mukaisen opetuksen suunnittelun. Vain kolme (18,8 %) vastaajaa vastasi, ettei ollut aloittanut suunnittelua vielä. Yksi kieltävästi vastannut opettaja vastasi kyselyssä myöhemmin tullessa intensiiviseen opetusviikkoon liittyvässä kysymyksessä, että tämä olisi paras tapa projektin toteutukseen. Tästä vastauksesta voi päätellä, että kyseinen vastaaja aikoi ottaa materiaalin käyttöön lähempänä MiniMikkeli-tapahtumaa ja toteuttaa opetuksen intensiivisesti. Kyselyn perusteella suurin osa opettajista aikoi toteuttaa ennakkovalmistelut Pikkuyrittäjät-materiaalin mukaisesti. Kaksi vastaajista kertoi toteuttavansa ennakkovalmistelut yhteistyössä rinnakkaisluokan kanssa. Muutama vastaajista kertoi valmisteluiden olevan jo hyvällä mallilla. Yksi opettaja kertoi hyödyntävänsä yhteiskuntaopin kirjaa materiaalin tukena ja toinen opettaja kertoi ottavansa äidinkielen oppitunneista lisätunteja valmisteluille.

Kyselystä selvisi, että keskimääräinen aikataulutus ennakkovalmisteluille oli 2–3 oppituntia viikossa. Yhdellä vastaajalla kyseinen oppituntimäärä oli ennakkovalmisteluiden alussa ja loppua kohden oli tarkoitus lisätä oppituntien määrää. Toisella vastaajalla tavoite oli juuri päinvastoin eli loppua kohden tavoitteena oli vähentää oppituntien määrää. Muutamalla vastaajalla tavoitteena oli suorittaa ennakkovalmistelut 15. helmikuuta 2018 mennessä. Suurin osa vastaajista oli aloittanut ennakkovalmistelut tammikuussa. Yksi vastaaja kertoi olevansa huolissaan siitä, kuinka kaikki toimii ja epäili ennakkovalmisteluissa tulevan kiire. Kyselyn muista kysymyksistä selvisi kuitenkin, että kyseinen opettaja on jo kuitenkin aloittanut ennakkovalmistelut ja oppilaat olivat ideomassa omia yrityksiään.

Kyselyn yhdeksäs kysymys oli opinnäytetyön tavoitteen kannalta tärkein. Kysymyksessä kysyttiin mitä opettajat muuttaisivat nykyisessä ennakkomateriaalissa, jotta se liittyisi paremmin MiniMikkeliin. Moni oli vastannut, ettei osaa vastata kysymykseen vielä. Joidenkin näin vastanneiden selityksenä oli se, ettei ollut tutustunut materiaaliin tarpeeksi. Osa vastaajista oli ymmärtänyt kysymyksen niin, että tulisi olla aiempaa kokemusta MiniMikkelistä. Tämä oli harmillinen käänne kyselyssä. Kyseisessä kysymyksessä olisi pitänyt ilmetä selvemmin, että kysymykseen voi vastata pelkästään materiaaliin tutustumisen perusteella.

Yhdeksännen kysymyksen tärkeyden kannalta, onneksi edes osa kyselyyn vastanneista oli vastannut hyviä kehitysehdotuksia. Erään vastaajan mielestä olisi tärkeää, että ennakkovalmisteluiden alussa joku XAMKista kävisi luokissa kertomassa MiniMikkelistä ja vastailemassa mahdollisiin kysymyksiin. Tämä oli hyvä ehdotus, joka huomioitiin kehitystyössä ja sen tuloksissa. Yksi vastaajista muuttaisi pikkuyritysten mainosten tekemistä, jotta materiaali liittyisi paremmin MiniMikkeliin. Toinen kehittäisi materiaalista sitä, miten erottua muista omalla pikkuyrityksellään ja saada sille näkyvyyttä. Nämä olivat hyvin kelvollisia kehityskohteita. Eräs vastaajista kaipasi selkeämpiä ohjeita siihen, miten oppilaiden kehittämät pikkuyritykset näkyvät MiniMikkelissä ja mitä MiniMikkelissä itsessään tapahtuu. Nämä olivat myös hyviä kehitysideoita siihen, miten materiaalia voisi kehittää enemmän tapahtumaan liittyväksi.

Kyselyssä oli kysymys, jossa kysyttiin miten opettaja itse toteuttaisi ennakkovalmistelut. Suuri osa tämän kysymyksen vastauksista oli hyvin samantyyllisiä: vastaajat olivat hyvin tyytyväisiä nykyiseen ennakkovalmistelumalliin ja jatkaisivat tulevaisuudessa sen mukaisesti. Muutama vastaaja toivoi XAMKin opiskelijoiden tai asiantuntijoiden pitävän tapahtumaa alustavan alkuinfon kuudesluokkalaisille, mikä tulikin yhdeksännen kysymyksen vastauksissa jo esille. Muutama vastaajista ei osannut vastata tähän kysymykseen. Kysymyksen olisi voinut muotoilla selkeämmin, jotta kaikki vastaajat olisivat ymmärtäneet sen oikealla tavalla.

Viimeisenä kysymyksenä kysyttiin opettajien mielipidettä mahdolliseen ennakkovalmistelumalliin, joka toteutettaisiin intensiivisenä viikkona ennen MiniMik-

keliä. Tämän kysymyksen vastaukset jakaantuivat mielenkiintoisesti joko puolesta tai vastaan, vain muutama vastaus oli siltä väliltä. Valtaosa eli kahdeksan vastaajista oli ehdottomasti ideaa vastaan. Heidän mielestään toteutus ei aikataulullisesti olisi mahdollista. Muutaman intensiivistä viikkoa vastaan olevan opettajan mielestä viikko on oppilaille liian lyhyt aika sisäistää kokonaisuus. Eräs vastaajista mainitsi, että esimerkiksi uimahallivuorojen ja urheilukilpailujen takia, intensiivinen viikko ei aikataulullisesti olisi mahdollista. Toisen ideaa vastaan vastanneen vastaajan mielestä intensiivinen viikko ei olisi pienryhmän oppilaille sopiva ratkaisu.

Intensiivisen opetusviikon puolesta oli viisi vastaajaa ja heidän mielestä idea olisi hyvä. Erään vastaajan mielestä se olisi paras tapa tällaiselle projektille. Hänen mielestään tämän tyylinen projekti epäonnistuisi helposti liian väljällä aikataululla. Muiden puolesta vastaajien mielestä idea voisi toimia paremmin käytännössä: projekti olisi enemmän ohjattu eikä veisi niin paljon aikaa. Eräs opettaja mainitsi myös sen, että intensiivinen viikko voisi olla oppilaille helpompi tapa saada projektin ideasta kiinni. Yksi opettajista kertoi toteuttavansa ennakkovalmistelut tänä vuonna juurikin tähän tyyliin.

Loput kolme vastaajaa jäivät näiden vastausten ääripäiden väliin: yksi ei kommentoinut asiaa ollenkaan. Toinen oli sitä mieltä, että intensiivinen viikko voisi tehdä kokonaisuudesta selvemmän, mutta käytännön toteutus olisi haastavaa lukujärjestysteknisistä syistä. Kolmas vastaaja pohti, iskeekö intensiivisen viikon aikana kiire ja stressi. Näiden eriäväisten vastausten perusteella, intensiivinen viikko voisi olla vaihtoehtoisena ennakkovalmistelumallina. Näin halukkaat voisivat toteuttaa ennakkovalmistelut tähän tyyliin.

Kyselyn lopussa oli kohta, johon opettajat saivat vapaasti kommentoida ennakkomateriaalia. Tämä kohta keräsi neljä vastausta. Eräs vastaajista mainitsi verkkosivujen materiaalin videoiden olevan hyviä ja innostavia, mutta kaipaisi enemmän esimerkkejä yrityksistä. Toinen olisi toivonut muutamaa ylimääräistä kappaletta materiaalista, sillä oli joutunut antamaan omansa uuden oppilaan käyttöön. Kolmas kyseli, olisiko materiaalia mahdollista saada sähköisessä muodossa. Neljäs vastaaja ei ollut ymmärtänyt, mitä ennakkomateriaalia tarkoitettiin. Hän kertoi teettäneensä Pikkuyrittäjät-ohjelman oppilaillaan edellisenä vuotena, mistä pystyi päättelemään vastaajan olevan mahdollisesti

Moision kuudesluokan opettaja. Kyseisen opettajan luokalle järjestettiin kokeiluna vaihtoehtoinen ennakkovalmistelu, jonka havainnoimisesta kerrotaan tarkemmin luvussa 5.4.3.

Viimeisenä kyselyssä oli bonuskysymys, jossa pyydettiin opettajia merkitsemään innokkuutensa MiniMikkeliä kohtaan asteikolla 1–10. Tässä oli selvästi eniten hajontaa vastauksissa. Suurin osa (31,3 %) oli vastannut innokkuudekseen kahdeksan. Neljäs osa (25 %) oli vastannut tason kuusi. Tasot viisi ja seitsemän keräsivät molemmat kolme (18,8 %) vastausta. Yksi vastaajista oli vain kolmostasolla innokkuudessaan. Kyselyn vastaukset ovat opinnäytetyön liitteessä 2.

6.2 Työpajan tulokset

Opinnäytetyössä järjestetyn kyselyn perusteella pystyttiin kehittämään työpaja, jossa kehitettiin tulevia ennakkovalmisteluita. Työpaja sujui pääosin suunnitelman mukaisesti. Työpajassa ilmeni aikataulullisia haasteita, mutta työpajan järjestäjän tulee osata myös soveltaa tarpeen tullen, joten näin ollen työpaja oli hyvin onnistunut. Tämä alaluku käsittelee työpajan tuloksia. Itse työpajasta kerrotaan tarkemmin luvussa 5.4.2. *Työpaja*.

Työpajan ensimmäinen osa

Työpajassa syntyi hyviä kehitysideoita MiniMikkelin ennakkovalmisteluille. Ensimmäisessä osassa opettajien tuli kehittää viisi kontaktipistettä aikajanelle *tammikuu – MiniMikkeli*. Kontaktipisteissä sai hyödyntää nykyisen Pikkuyrittäjät-ennakkomateriaalin teemoja, mutta tarkoituksena oli keksiä myös jotain uutta. Opettajien tuli sijoittaa kontaktipisteet aikajanelle ja kehittää kontaktipisteille toimiva aikataulu. Opettajat työstivät tehtävänantoa viiden hengen ryhmissä.

Ensimmäisessä osassa syntyneet kontaktipisteiden aikataulut pystyi jakamaan karkeasti kahteen eri vaihtoehtoon. Toisen vaihtoehdon mukaan MiniMikkelin ennakkovalmistelut aloitettaisiin jo edeltävänä syksynä esimerkiksi yhteisen tapaamisen muodossa. Tällöin opettajat saisivat selkeän kuvan tapahtumasta jo syksyllä ja voisivat huomioida tapahtumaa paremmin tulevan

lukuvuoden opintosuunnitelmassa. Syksyllä olevassa tapaamisessa opettajat saisivat alkutiedot MiniMikkelistä, tiedot tapahtuman kulusta ja yhteistyöyrityksistä sekä koulukohtaiset määrät pikkuyrittäjille. Syksyllä olisi tärkeää saada myös selvä runko tulevista kontaktipisteistä. Saatuaan nämä tiedot jo syksyllä, opettajat voisivat tehdä yhteistyötä enemmän tapahtumassa mukana olevien opettajien sekä yhteistyöyritysten kanssa. Toinen opettajien mielestä paras vaihtoehto olisi se, että opettajat saisivat täysin vapaat kädet aikataulun suhteen. Moni opettajista oli tämän vaihtoehdon kannalla, mutta osa opettajista kuitenkin kaipaisi selkeät ohjeistukset siihen, mihin mennessä tulee tehdä mitään tapahtumaan liittyen.

Opettajat ideoivat hyvin kontaktipisteitä ja ryhmien väliset tuotokset olivat hyvin samantyyllisiä. Aikajanoille syntyneet kontaktipisteet seurasivat selvästi Pikkuyrittäjät-materiaalin kaavaa. Moni opettajista mainitsi olevansa täysin tyytyväinen nykyiseen Pikkuyrittäjät-materiaalin ennakkovalmistelumalliin. Kontaktipisteiden ja niiden aikataulun kehittämisen jälkeen opettajat saivat äänestää omasta mielestään parhaita kontaktipisteitä ja aikatauluja. Eniten ääniä saivat seuraavat kontaktipisteet: Luovuuden haastaminen, oppilaan oma kiinnostuksen kohde, Xamkin opiskelijoiden esittelyvideot, yritysvierailu sekä työhaastattelu.

Luovuuden haastamisella tarkoitettiin oppilaan luovuuden herättämistä. Luovuutta haastettaisiin esimerkiksi erilaisten yrittäjistä kertovien esimerkkitarinoiden avulla. Tämä kontaktipiste olisi heti projektin alkuvaiheessa. Oppilaan oman kiinnostuksen kohde-kontaktipisteessä oppilas pääsisi ohjatusti etsimään kiinnostuksen kohteitaan ja näin ollen aihio omalle yritysideallesi syntyisi. Yksi eniten äänestetty kontaktipiste oli Xamkin opiskelijoiden tekemät esittelyvideot tapahtuman yhteistyöyrityksistä ja heidän tarjoamistaan työpaikoista. Videoiden avulla opettajat voisivat kertoa oppilaille tapahtumassa olevista yrityksistä. Toisena yrityksiin tutustuttavana kontaktipisteenä oli yritysvierailu, missä luokat kävisivät tutustumassa koulun lähiyritykseen. Tämä on ideana hyvä, mutta käytännön toteutus voi tuottaa haasteita yritysten aikataulujen suhteen. Viimeisenä suosituimpana kontaktipisteenä oli työhaastattelu, joka valmistelisi oppilaita yrityksissä työskentelyyn.

Eniten ääniä saaneet opettajien kehittämät kontaktipisteet työpajassa

Kuva 7. Eniten ääniä saaneet opettajien kehittämät kontaktipisteet työpajassa

Näiden eniten äänestetyimpien kontaktipisteiden lisäksi monella ryhmällä oli Pikkuyrittäjät-materiaalista tuttu loppuhuipennus yritysmessuina kontaktipisteissä. Suurin osa ryhmistä pitäisi yritysmessut tapahtuman jälkeen Pikkuyrittäjät-materiaalia noudattaen. Yksi ryhmä toteuttaisi yritysmessut ennen varsinaista tapahtumaa niin kutsuttuina kenraaliharjoituksina, mikä sai myös paljon ääniä. Ennen tapahtumaa järjestettävien yritysmessujen päätarkoitus olisi se, että kaikki oppilaiden kehittämät pikkuyritykset pääsisivät esille. Oppilaat myös pääsisivät harjoittelemaan yrityksen esittelyä ennen tapahtumaa. Itse tapahtumaan pääsee jokaiselta luokalta vain muutama pikkuyritys. Näin olisi oppilaille mukava päästä esittelemään myös ne yritykset, jotka eivät pääse tapahtumaan.

Työpajan toinen osa

Työpajan toisessa osassa jatkettiin samoissa ryhmissä kuin ensimmäisessä osassa. Tämän osan tehtävänantona oli kehittää sisältö ryhmälle jaetulle kontaktipisteelle. Kontaktipisteiden sisällöt tulisi sisältää seuraavat asiat: Mitä opetetaan, miten opetetaan, mikä on opetuksen tulos, yhteydet MiniMikkeliin, hyödynnettävät oppiaineet sekä mahdollinen ohjeistus kontaktipisteelle. Ensimmäisen osassa syntyneiden kontaktipisteiden perusteella ja eniten äänestettyihin kontaktipisteisiin painottamalla työpajan toisessa osassa päädyttiin kehittä-

mään seuraavia kontaktipisteitä: Yrityksiin tutustuminen, luovuuden herättäminen, pikkuyritysten ideoiminen, yritysmessut ennen tapahtumaa sekä yritysmessut tapahtuman jälkeen. Nämä kontaktipisteet noudattivat myös aikataullisesti tapahtuman kulkua.

Ensimmäinen kontaktipiste oli *Yrityksiin tutustuminen*. Tämän kontaktipisteen saaneen ryhmän mielestä opetuksen tuloksena tulisi olla oppilaan tietämys siitä, mikä on yritys. Oppilaan tulisi oppia myös se, millaisia erilaisia yrityksiä on ja kuinka työntekijä ja yrittäjä eroavat toisistaan. Näiden asioiden opettaminen onnistuisi hyvin yhteistyöyrityksistä kertovien esittelyvideoiden sekä koulun lähiyritykseen tutustumisen, esimerkiksi yritysvierailun avulla. Yhteistyöyrityksiin tutustuminen toimisi samalla suorana yhteytenä MiniMikkeli-tapahtumaan. Tässä kontaktipisteessä voisi hyödyntää muun muassa yhteiskuntaoppia, matematiikkaa sekä äidinkieltä.

Toinen kontaktipiste oli *Luovuuden herättäminen*. Tämän kontaktipisteen opetuksen tarkoitus olisi laajentaa oppilaiden ajattelua sekä herättää heidän luovuutta. Opetus tapahtuisi käsittekarttojen sekä erilaisten esineiden ja kuvien avulla. Opetuksen tulisi olla monipuolisesti pohdittu ratkaisu, joka hyödyntäisi monia oppiaineita kuten matematiikkaa, kuvataidetta, yhteiskuntaoppia, musiikkia, äidinkieltä sekä ympäristö- ja luonnontiedettä. Tällä kontaktipisteellä olisi hyvä saada luovan alan ammattilaisen vierailu mahdolliseksi. Yhteyksiä MiniMikkeliin ryhmä ei keksinyt tähän kontaktipisteeseen.

Kolmantena kontaktipisteenä oli *Pikkuyrityksien ideoiminen*. Tämän kontaktipisteen opetus tapahtuisi Pikkuyrittäjät-materiaalin avulla noudattaen sen teemoja. Tämän kontaktipiste vaatisi tarpeeksi aikaa ideoiden syntymiseen ja haudutteluun. Ryhmän pääideana oli ”Yksi idea johtaa toiseen”, minkä mukaan pikkuyritystä lähdettäisiin ideoimaan pala palalta. Oppiaineista voisi hyödyntää yhteiskuntaoppia, äidinkieltä, kuvataidetta sekä mahdollisesti matematiikkaa. Ryhmä kaipaisi tähän kontaktipisteeseen opettajille valmista materiaalia, joka toisi opettajille ideoita siitä, kuinka herättää oppilaiden ideoimista. Ryhmän mielestä tämä kontaktipiste itsessään liittyy täysin MiniMikkeliin.

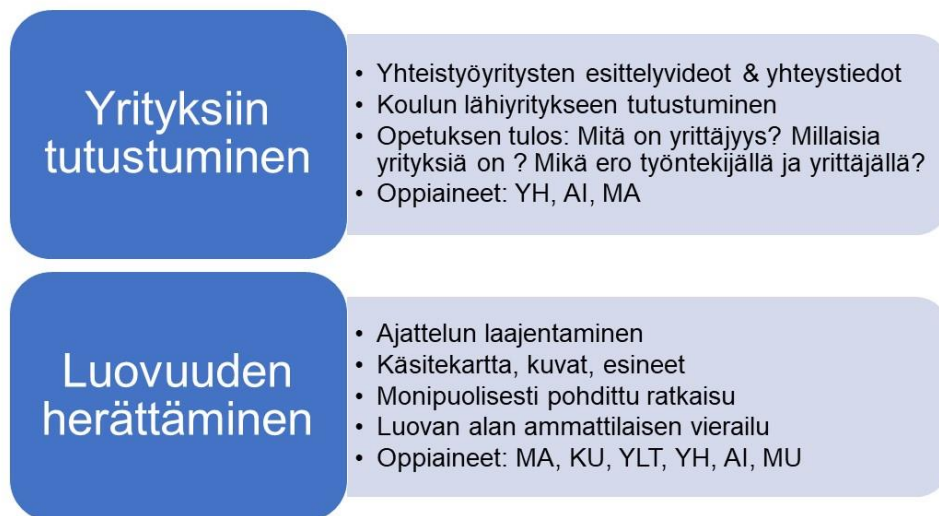
Neljäntenä kontaktipisteenä oli *Yritysmessut ennen tapahtumaa*. Tämän kontaktipisteen tarkoitus olisi harjoitella MiniMikkeliä varten. Kontaktipisteessä

opetettaisiin muun muassa oman yrityksen perustamista sekä käytännön asioiden kuten materiaalien, mainosten, esillepanon, asiakaspalvelun, hinnoittelun sekä rahan käytön huomioimista. Oppilaan tulisi oppia myös työntekijän roolista sekä asiakaspalautteista, joissa korostuvat hyvät käytöstavat ja vieraat kielet. Yritysmessuilla ennen MiniMikkeliä mukana olisi kaikki luokan pikkuyritykset. Yritysmessut voisivat toimia niin sanottuna näyttönä siitä, mitkä pikkuyritykset pääsisivät MiniMikkeliin.

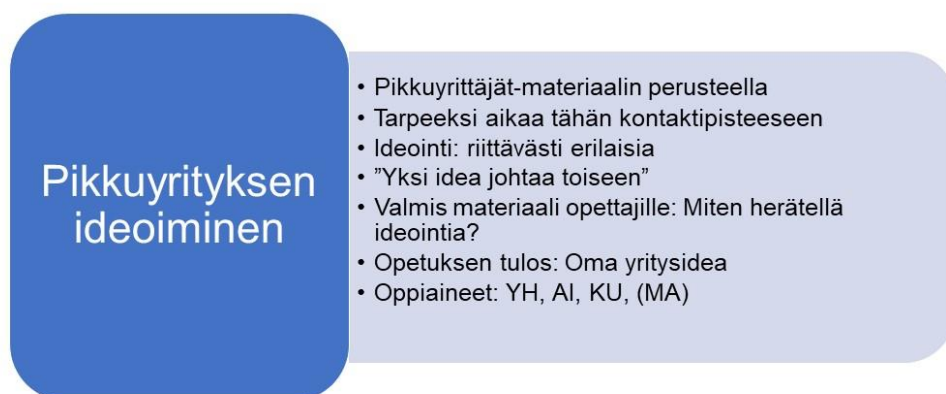
Viimeisenä kontaktipisteenä oli *Yritysmessut tapahtuman jälkeen*. Ryhmän opettajat perustelivat yritysmessujen sijoittamisen MiniMikkelin jälkeen sillä, että tapahtumasta saa ideoita, inspiraatiota ja käytännön harjoitusta. Pidettäessä yritysmessut vasta tapahtuman jälkeen Pikkuyrittäjät-kokonaisuus konkretisoituu, mikä luo selvemmän kuvan oppilaille. Tässä kontaktipisteessä korostuu käytännönläheisyys: yritysmessuilla on tarkoituksena käyttää oikeaa rahaa palveluiden tai tuotteiden ostamisessa. Ryhmän opettajien mielestä oikean rahan käyttö motivoi oppilaita ja haastaa työntekoon. Oikean rahan käyttö mahdollistaisi konkreettisen talousarvion ja tilinpäätöksen tekemisen.

Yritysmessuihin liittyvissä kontaktipisteissä täytyisivät Opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen osa-alueet (Luku 4). Yritysmessujen järjestämisessä tulee esiin muun muassa työelämä- ja yrittäjyystaidot, vuorovaikutus ja ilmaisuus, osallistuminen sekä vaikuttaminen. Kahdessa viimeisessä kontaktipisteessä yhteytenä MiniMikkeliin toimii tietysti itse MiniMikkeli-tapahtuma, mikä on joko ennen yritysmessuja tai niiden jälkeen. Näiden kontaktipisteiden sisältöjen suunnitelleet ryhmät eivät myöskään maininneet erityisiä oppiaineita, joita voisi hyödyntää kontaktipisteissä.

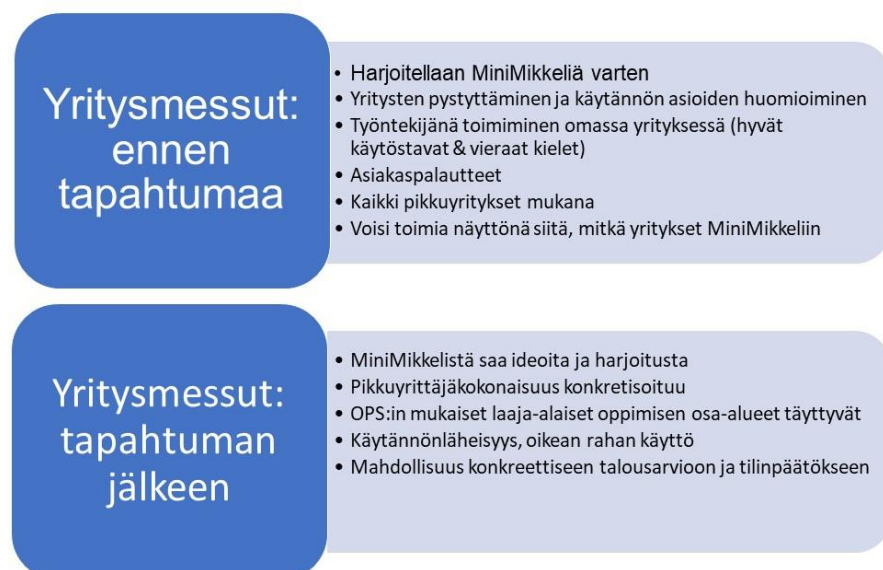
Työpajassa kehitetyt kontaktipisteet sisältöineen

Kuva 8. Työpajassa kehitetyt kontaktipisteet sisältöineen, osa 1/3

Kuva 9. Työpajassa kehitetyt kontaktipisteet sisältöineen, osa 2/3

Kuva 10. Työpajassa kehitetyt kontaktipisteet sisältöineen, osa 3/3

Työpajan toisen osan tehtävänantoon kuului sisällön kehittämisen lisäksi kehittää myös mahdollinen ohjeistus kyseiseen kontaktipisteeseen. Kolme ryhmää olivat keksineet kontaktipisteelleen sopivat ohjeistukset. Erään ryhmän mielestä ohjeistukselle paras tapa olisi äänitiedosto, jota voisi kuunnella esimerkiksi metsälenkillä. Toisen ryhmän mielestä yhteiset tapaamiset olisivat paras tapa saada ohjeistukset. Näissä yhteisissä tapaamisissa käsiteltäisiin kuitenkin laajempia kokonaisuuksia eikä vain yhtä kontaktipistettä. Ensimmäinen yhteinen tapaaminen olisi hyvä olla jo aikaisen syksyllä. Viimeisen ohjeistuksia miettineen ryhmän mielestä kaikki ohjeistukset tulisi olla samassa paikassa esimerkiksi MiniMikkelin omilla nettisivuilla. Opettajat saisivat kaikki ohjeistukset jo hyvissä ajoin, jotta voisivat tutustua niihin rauhassa.

Työpajasta saaduista materiaaleista pystyttiin kehittämään kehitystyön tulos eli uusi nykyistä toimivampi ennakkomateriaalimalli MiniMikkelle. Luku 7.2 käsittelee tarkemmin kehitystyön tulosta eli MiniMikkelin uutta ennakkovalmistelumallia.

6.3 Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnin tulokset

MiniMikkelin vaihtoehtoinen ennakkovalmistelumalli eli Elämyksellisen MiniMikkeli-koulutus koostui kahdesta tapaamisesta, joista ensimmäinen koostui kahdesta osasta. Ensimmäisen osan aikana käytiin MiniMikkelin konseptia ja yhteistyöyrityksiä läpi leikin kautta. Toisessa osassa lähdettiin kehittämään omia yritysideoita oppilaiden mielenkiinnon kohteita ja aisteja hyväksikäyttämällä. Ensimmäinen tapaaminen alkoi Pekka Pulkkisen pitämällä MiniMikkeli-infolla, jossa hän kertoi mikä MiniMikkeli oikein on. Tämän jälkeen yhteisöpedagogiopiskelijat selvittivät, olivatko oppilaat tehneet heille ennalta annetut ennakotehtävät liittyen yhteistyöyrityksiin tutustumisesta. Oppilaat olivat tutustuneet hieman yrityksiin, mikä helpotti tulevien tehtävien työstämistä, sillä heillä oli jo tietoa entuudestaan.

Yhteisöpedagogit aloittivat toimintansa Reippureissu-tehtävällä. Tehtävässä oppilaat pääsivät mielikuvitukselliselle reppureissulle. Mukanaan heillä oli tietysti reppuja, joissa oli erilaisia tavaroita, joiden tarkoitus selviäisi tulevissa ongelmanratkaisutehtävissä. Mielikuvituksellisen reppureissun paikkana toimi

Mikkeli ja reissan pysäkkeinä MiniMikkelissä toimivat yritykset. Jokaisella yrityspysäkillä oli tiedossa ongelmanratkaisutehtävä, johon repussa olevat tavarat liittyivät. Oppilaiden tuli ryhmätyöskentely- ja ongelmanratkaisutaitojen avulla ratkaista kaikkien yrityspysäkkien tehtävät. Ideana tämä vaikutti oikein kiinnostavalta.

Reppureissu-tehtävän toteutus onnistui pääpiirteittäin, mutta muutamia kehityskohteita ilmeni. Yrityspysäkkien välissä yhteisöpedagogit ja oppilaat kävelivät piirissä ympäri luokkaa kuvitellen kävelevänsä Mikkelin kaduilla. Tämä oli ideana hyvä, mutta toteutus oli hyvin haastavaa, sillä luokka oli melko pieni. Tämä toiminta tarvitsisi selvästi isomman tilan, esimerkiksi liikuntasali toimisi hyvin tilana. Muutama oppilas oli selvästi rohkeampia ja puheliaampia kuin loput luokasta. He olivat heti alusta lähtien tehtävän työstössä mukana, kun taas muut oppilaat innostuivat vasta kun useampi yrityspysäkki oli käyty. Oppilaiden ensireaktion perusteella piirissä käveleminen olisi soveltunut hieman nuoremille opiskelijoille. Tehtävän edetessä suurempi osa oppilaista osallistui tehtävän työstöön ja piirissä käveleminenkin alkoi käydä mielekkääksi.

Yrityspysäkillä mentäessä yhteisöpedagogit tiedustelivat oppilailta, löytyisikö repuista tietynlaisia tavaroita. Esimerkiksi Osuuspankin pysäkillä repuista löytyi palapelin paloja, joista oppilaat yhdessä kokosivat palapelin. Valmiista palapelistä paljastui kuva rahasta, mistä oppilaiden tuli päätellä mikä yritys voisi olla kyseessä. Yliopistokeskuksen pysäkillä repuista löytyi taas yksittäisiä kirjaimia, jotka oppilaiden tuli yhdistää ja selvittää, mikä yritys on kyseessä. Nämä ongelmanratkaisutehtävät olivat hyvä valinta, sillä ne ylläpitivät oppilaiden mielenkiintoa. Ongelmanratkaisutehtävien lisäksi yhteisöpedagogit opettivat yrityksistä kyseenalaistamalla yrityksen olemassa oloa ja kertomalla käytännön esimerkkejä. Kyseenalaistamalla yrityksen olemassa oloa, oppilaat ymmärsivät yrityksen tärkeyden.

Kyseenalaistamisen lisäksi yhteisöpedagogit käyttivät hyviä käytännönläheisiä esimerkkejä yritysten toiminnasta. Esimerkiksi Verohallinnon pysäkillä he kysyivät oppilailta, kuinka oppilaat voisivat luokkana parantaa koulun toimintaa. Eräs oppilas vastasi, että jos kaikilta (oppilailta) kerättäisiin hieman rahaa, niin voitaisiin palkata parempi siivooja. Tämän oppilaan itse keksimän esimerkin avulla, yhteisöpedagogit pystyivät näyttämään oppilaille kuinka Verohallinto

toimii: Verohallinto ylläpitää ja parantaa asioiden toimivuutta. Yhteisöpedagogit olivat keksineet myös hyviä yhteyksiä eri yritysten välille. He esimerkiksi keskustelivat oppilaiden kanssa, voisiko Yliopistokeskuksella olla Pelastuslaitoksen järjestämiä ensiapukursseja. Niin MiniMikkelissä kuin Mikkelissäkin on yritysten välisiä yhteyksiä. Näiden esimerkkien avulla oppilaat ymmärsivät myös enemmän MiniMikkelin konseptista ja siitä, kuinka MiniMikkeli toimii.

Heti reppureissu-tehtävän loputtua, yhteisöpedagogit pyysivät oppilailta palautetta siitä, miltä tehtävä tuntui. Oppilaat kertoivat, että tehtävä oli kiva ja kiinnostava. He pitivät tehtävän erilaisesta oppimistavasta ja oppivat enemmän yrityksistä. Muutama oppilas mainitsi, että tehtävä olisi aika ajoin voinut olla hieman nopeatempoisempi. Tämä ilmeni myös ulkopuolisen näkökulmasta. Yhteisöpedagogit pitivät kaksi ensimmäistä oppituntia yhteen, jolloin yhden session ajaksi muodostui 1 h 45 minuuttia. Tämä oli aivan liian pitkä aika kuudesluokkalaisille, sillä heidän keskittyminen heikkeni selvästi jo ensimmäisen 45 minuutin jälkeen. Tämän kokeilun perusteella taukoja tulisi pitää tarpeeksi usein keskittymiskyvyn ylläpitämiseksi. Tehtävien toiminnan tulee olla järjestelmällistä, sillä se toimii esimerkkinä oppilaille. Sisäisessä yrittäjyydessä pyritään kulkemaan kohti järjestelmällistä toimintaa (OPH 2014, 157.)

Tehtävien tulee olla tarpeeksi haastavia ja monipuolisia. Heti kun oppilaat saavat tehtävän valmiiksi, loppuu heidän keskittyminen. Reppureissu-tehtävän aikataulutus ei pysynyt suunnitelmissa. Yritysten läpi käyminen vei odotettua enemmän aikaa, joten yhteisöpedagogien tuli soveltaa ja tiivistää käytäviä asioita loppua kohden. Koulutuksen ensimmäisen tapaamisen toteutus oli kuitenkin pääosin onnistunut. Oppilaat osallistuivat tehtävän tekoon ja heillä näytti olevan kiva.

Kokeilun toinen tapaaminen

Elämyksellisen MiniMikkeli-koulutuksen toisen tapaamisen tavoitteena oli kehittää oppilaiden keksimiä pikkuyritysideoita. Vaikka kyseinen kuudesluokka oli tehnyt Pikkuyrittäjä-ohjelman jo viidennellä luokalla, alkuperäisen suunnitelman mukaan heidän oli tarkoitus kehittää uudet pikkuyritykset MiniMikkeliä varten. Suunnitelmaan kuitenkin tuli muutoksia, sillä opettajien helmikuuisessa

tapaamisessa sovittiin, ettei Moision koululla olisikaan yhtään pikkuyrittäjää tapahtumassa vaan kaikki Moision kuudesluokkalaiset työskentelisivät yhteistyöyrityksillä. Näin ollen yhteisöpedagogi-opiskelijoiden tuli soveltaa elämyksellisen MiniMikkeli-koulutuksen toisessa osassa niin, että omien pikkuyritysideoiden sijaan kehitettiin yhteistyöyritysten toimintaa.

Toinen tapaaminen aloitettiin kertaamalla ensimmäisen tapaamisen tapahtumia. Oppilaat kävivät läpi heidän edellisellä kerralla tekemiään yritysideoitaan ja siihen liittyviä materiaaleja. Tarkoituksena oli selvittää, voisiko tästä yritys-ideasta saada kehitysideoita yhteistyöyritykselle. Edellisen kerran kertaamisen jälkeen oli aika aloittaa toisen tapaamisen päätehtävä: 30 sekunnin mainosvideon tekeminen yritykselle. Oppilaat oli jaettu ryhmiin, joissa työskentelevät yhdessä tietyssä yhteistyöyrityksessä MiniMikkelissä. Jokainen ryhmä sai 100 euroa leikkirahaa ja sai ostaa rahalla yhteisöpedagogien tuomia tavaroita. Tarkoituksena oli ostaa sellaisia tavaroita, joita voisi hyödyntää tulevassa mainosvideossa. Ostojärjestys tavaroiden ostoon arvottiin tasa-arvoisuuden takia.

Mainosvideot tuli kuvata joko Xamkin tai Moision koulun tableteilla. Moision koulun tiukkojen kuvaussääntöjen takia, päädyttiin siihen, ettei videolla saa näkyä kenenkään kasvoja. Kasvojen näkymiseen edes koulun omassa käytössä tuli olla vanhemmilta erillinen lupa eikä näitä lupia pystytty tarkistamaan lyhyellä varoitusajalla.

Mainosvideon tekeminen oli selvästi mieluinen harjoite oppilaille. Osa ryhmistä pääsi heti alkuun mainosvideon ideoinnissa, ja he kiiruhtivat luokan ulkopuolelle kuvaamaan videota. Muutamia oppilaita yhteisöpedagogien tuli auttaa henkilökohtaisesti, jotta he pääsivät alkuun tehtävässä. Oppilaiden henkisen tason eritasoisuus tulee ehdottomasti huomioida tämän tyyllisissä tehtävissä. Jotkut tarvitsevat muita enemmän henkilökohtaista ohjausta iästään huolimatta. Mainosvideon valmistuttua halukkaat saivat esitellä tuotoksensa koko luokalle.

Ensimmäisestä tapaamisesta viisastuneina yhteisöpedagogit pitivät 45 minuutin välein tauon, jotta oppilaiden keskittyminen pysyy yllä. Tauon jälkeen oppilaat ryhtyivät tekemään yrityksilleen mainoskylttejä, jotka saisivat ottaa mu-

kaan itse tapahtumaan. Kuten ensimmäisessäkin tapaamisessa yhteisöpedagogit keräsivät oppilailta myös tässä toisessa tapaamisessa palautetta tehtävistä. Tällä kertaa palautteen kerääminen tapahtui noppapelin avulla pienemmissä ryhmissä. Yhteisöpedagogit jakoutuivat ryhmiin oppilaiden kanssa. Noppapelissä ideana oli kertoa kuvanoppien avulla tarinamuodossa miltä tehtävät olivat tuntuneet. Noppapeli oli erittäin hyvä idea, mikä vaatisi oppilailta mielikuvitusta. Yhteisöpedagogit keräsivät oppilailta palautetta peukuttamalla myös yleisesti elämyksellisestä MiniMikkeli-koulutuksesta. Idea oli seuraava: Peukku ylös, jos oli tykännyt koulutuksesta, peukku vaakatasoon, jos ei oikein osaa sanoa ja peukku alaspäin, jos ei tykännyt koulutuksesta. Muutama oppilas laittoi peukun vaakatasoon, mutta kukaan ei laittanut peukkuja alaspäin. Tämä kertoo sen, että oppilaat olivat tykänneet koulutuksesta.

Havainnoinnissa selvisi, että MiniMikkelin ennakkovalmistelut on mahdollista, mutta hieman haastavaa, toteuttaa ilman Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalia. Materiaalin mukaan toteutettuna opettajalla on selvät ohjeet, joita seurata. Toteutus ilman materiaalia vaatii opettajalta enemmän panostusta aiheeseen. Elämyksellisessä MiniMikkeli-koulutuksessa tuli esille myös sisäisen yrittäjyyden ominaisuuksia: Kannustus yritteliäisyyteen sekä ryhmätyöskentely- ja ongelmanratkaisutaidot korostuivat monessa eri tehtävässä. Koulutuksen tehtävät kehittivät myös oppilaiden luovuutta ja itsevarmuutta. Yrittäjyyskasvatuksen yhtenä tavoitteena on elämäntaitojen kehittäminen (EDU 2014), ja luovuus ja itsevarmuus ovat osa sitä. Havainnointi oli onnistunut, sillä sen tavoitteet täyttyivät.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä kehitettiin MiniMikkelin ennakkovalmisteluista nykyistä toimivampi malli. Kehitystyön tuloksena on MiniMikkelin uusi ennakkovalmistelumalli, jonka toimivuutta kokeiltiin eräällä kuudesluokalla. Opinnäytetyön kehitysmenetelmänä oli palvelumuotoilu. Palvelumuotoiluprosessin pohjana käytettiin Tuulaniemen viisivaiheista palvelumuotoiluprosessia. Tuulaniemen palvelumuotoiluprosessi koostuu seuraavista vaiheista: määrittely, tutkimus, suunnittelu, tuotanto ja arviointi. (Tuulaniemi 2011, 127).

7.1 Palvelumuotoiluprosessin toteutuminen

Määrittelyvaiheessa opinnäytetyön tavoite eli ennakkovalmisteluiden kehittäminen sisäistettiin. Kehitystyön *tutkimusvaiheina* toimi opinnäytetyössä suoritettu kysely sekä vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnointi. Kysely järjestettiin kevään 2018 tapahtumassa mukana olleille kuudesluokkalaisten opettajille. Kyselyn päätavoitteena oli selvittää, mitä mieltä opettajat ovat nykyisistä ennakkovalmisteluista. Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnissa kokeiltiin, kuinka ennakkovalmistelut ilman Pikkuyrittäjät-ohjelmaa toimisivat käytännössä. Tämä kokeilu toteutettiin yhteisöpedagogien johdolla Moision 6.luokalle.

Suunnitteluvaiheessa järjestettiin kyselyn tulosten perusteella työpaja, jossa ennakkovalmisteluita kehitettiin yhdessä opettajien kanssa. Työpajassa syntyneet kehitysideoit koottiin yhteen ja niistä kehitettiin uusi ennakkovalmistelumalli MiniMikkeli. *Tuotantovaiheessa* tätä kehitettyä ennakkovalmistelumallia kokeiltiin Kalevankankaan koululla, mikä raportoitiin opinnäytetyöhön havainnoinnin avulla. Kokeilun jälkeen havainnoinnissa ilmenneet prototyypin ongelmat korjattiin. *Arviointivaiheessa* eli opinnäytetyön 8. luvussa arvioidaan kehitystyön onnistumista. Opinnäytetyön tuotos eli uusi MiniMikkelin ennakkovalmistelumalli toimii kehitystyön tuloksena.

Määrittelyvaihe

Kehitystyön määrittelyvaiheessa avattiin tarkemmin kehitystyön keskeisiä käsitteitä, jotka ovat MiniMikkeli, yrittäjyyskasvatus sekä palvelumuotoilu. Kirjallisuuskatsauksessa tarkentui muun muassa se, että MiniMikkeli on työelämään ja yrittäjyyteen monialaisesti työllistävä tapahtuma. MiniMikkeli on kokeilemalla kehittämistä parhaimmillaan: Tapahtuma on kehitetty kokeilemalla kehittämisen avulla ja sitä kehitetään jatkuvasti. Kirjallisuuskatsauksessa selveni, että MiniMikkelistä on tehty kaksi aikaisempaa tutkimusta opinnäytetöiden muodossa. Kyseiset opinnäytetyön kehittivät tapahtumaa eri näkökulmista kuin tämä työ. Opinnäytetyön tavoitteen kannalta tärkeä aihe kirjallisuuskatsauksessa oli myös tapahtuman nykyisen ennakkovalmistelumallin esittely. Nykyinen ennakkovalmistelumalli perustuu vahvasti Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalin ympärille.

Toisena pääkäsitteenä kirjallisuuskatsauksessa keskityttiin yrittäjyyskasvatukseen. Yrittäjyyskasvatus on yleissivistävää ja elinikäistä oppimista. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on kehittää yksilön työelämätaitoja sekä yleisiä elämänhallintataitoja. (EDU 2014; OPH 2013.) Yrittäjyyskasvatuksessa on eri painopisteet eri kouluasteilla. Kuudennella luokalla painopisteet ovat sisäisessä yrittäjyydessä, mikä tarkoittaa halua olla yritteliäs. Sisäiseen yrittäjyyteen liittyvät oma-aloitteisuus, vastuunotto, ongelmanratkaisutaidot sekä taidot tunnistaa omat vahvuutensa. (EDU 2014; OPH 2015,157.) Uusissa opetus suunnitelmissa korostuvat laaja-alaisen osaamisen osa-alueet (kuva 4). Suurin osa näistä osa-alueista täyttyvät MiniMikkelissä. Laaja-alaisen osaamisen seitsemästä osa-alueesta selvästi eniten korostui työelämätaidot ja yrittäjyys, mitkä ovat vahvasti esillä MiniMikkelissä.

Kolmantena pääkäsitteenä opinnäytetyössä oli palvelumuotoilu, joka toimi myös työn kehitysmenetelmänä. Palvelumuotoilua käsiteltiin historian, menetelmien sekä itse palvelumuotoiluprosessin kautta. Kirjallisuuskatsauksesta selvisi, että palvelumuotoilu juontaa juurensa muotoilusta sekä palveluiden kehittämisestä (Tuulaniemi 2011). Palvelumuotoilu itsessään on hyvin laaja kokonaisuus, joka keskittyy palveluiden kehittämisen ympärille (kuva 5). Palvelumuotoilu toimii itsessään työkalupakkina ja tarjoaa erilaisia menetelmiä palveluiden kehittämiseen. Tässä palvelumuotoilun menetelminä käytettiin kyselyä, työpajaa sekä havainnointia.

Tutkimusvaihe

Heti kehitystyön tutkimusvaiheen alussa ilmeni, että opettajat ovat pääosin tyytyväisiä nykyiseen ennakkovalmistelumalliin. Tämä tieto loi haasteita tulevaan kehitystyöhön, sillä opettajat toimivat kehitystyön aiheen eli MiniMikkelin ennakkovalmisteluiden pääkäyttäjinä. Näin ollen kehitystyön tärkeys kyseenalaistui. Tutkimusvaiheen edetessä kuitenkin selvisi, että opettajat kokivat ennakkovalmisteluissa olevan kehityskohteita.

Yksi kehityskohde oli ennakkovalmisteluiden aikataulu. Kyselyn vastauksien perusteella kuudesluokan kevät on aikataulullisesti melko tiukka. Moni opet-

taja totesi kyselyn vastauksissa, että MiniMikkelin ennakkovalmisteluiden aikatauluttaminen loi haasteita. Suurin osa opettajista hyödynsi ennakkovalmistelulle yhteiskuntaopin tunteja, sillä Pikkuyrittäjät-materiaalin ja kyseisen oppiaineen aihepiirit kohtasivat hyvin. Opettajat kuitenkin kertoivat joutuneensa ottamaan tunteja myös muiden oppiaineiden tunneista, jotta kerkeävät käydä ennakkovalmistelut ennen tapahtumaa.

Kyselyssä kysyttiin opettajien mielipidettä siihen, jos ennakkovalmistelut työsettäisiinkin intensiivisenä viikkona juuri ennen tapahtumaa. Vastaukset kysymykseen jakaantuivat karkeasti joko vastaan tai puolesta. Vastaan vastaajista oli sitä mieltä, että intensiivinen viikko ei olisi aikataulullisesti toteutettavissa. Puolesta vastaajien mielestä tämä toteutustapa olisi paras tapa tällaiselle projektille. Eriäväisten vastausten takia opinnäytetyön työpajassa kehitettiin yhdessä opettajien kanssa tapahtuman ennakkovalmisteluita. Kehitysnäkökulmina oli muun muassa juurikin aikatauluttaminen ja oppiaineiden hyödyntäminen.

Kyselyssä ehdotettiin, että osana ennakkovalmisteluita joku XAMKilta voisi käydä kertomassa ja esittelemässä MiniMikkeliä kouluissa. Tämä oli hyvä ehdotus, toteutus kuitenkin olisi haastava. Luokkia on niin suuri määrä, ettei MiniMikkelin tuottajilla ole aikaa tai resursseja käydä paikan päällä. Kehitysehdotus voitaisiin kuitenkin ottaa käyttöön esimerkiksi info-videoiden avulla. MiniMikkelin ennakkovalmisteluihin voisi kuulua opetusvideoita, joiden avulla opettajat ja oppilaat ohjeistettaisiin MiniMikkeliin ja sen ennakkovalmisteluihin. Ennen valmisteluiden aloittamista luokissa katsottaisiin alkuinfo-video, jossa kerrottaisiin mistä MiniMikkelissä oikein on kysymys ja mitä projektin aikana tullessaan tekemään. Tällä tavoin MiniMikkeli olisi selkeä projekti myös oppilaille heti alusta alkaen.

Ennakkovalmistelumallin jokaisella osiolla olisi oma videonsa, jossa kerrottaisiin mitä osion aikana opitaan ja tehdään ja miten se liittyy MiniMikkeliin. Jotta nämä videot antaisivat mahdollisimman selkeän kuvan tulevasta, videot olisi hyvä kuvata MiniMikkeli-areenalla. Tällä tavoin oppilaiden olisi helpompi muodostaa mielikuva tulevasta tapahtumasta. Kaikissa videoissa voisi seikkailla sama hahmo tai henkilö. Näin videoissa olisi selvä tarina, jota seurata ja oppilaiden mielenkiinto pysyisi parhaiten yllä.

Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnissa selvisi, että opetuksen tulee olla järjestelmällistä ja tarpeeksi haastavaa. Yhtenä tavoitteena sisäisessä yrittäjyydessä on kulkea kohti järjestelmällistä toimintaa (OPH 2014, 157). Opetuksen tulee olla järjestelmällistä, sillä tällä tavoin voidaan opettaa oppilaille järjestelmällisyydestä. Havainnoinnista selvisi myös, että osallistaminen ja asioiden kyseenalaistaminen toimivat opetusmetodeina kuudesluokkalaisille. Yhteisöpedagogien kyseenalaistaessa esimerkiksi tietyn yrityksen olemassaolon tärkeyttä, oppilaat osallistuivat keskusteluun ja osasivat perustella vastauksensa hyvin.

Elämyksellisessä MiniMikkeli-koulutuksessa (vaihtoehtoinen ennakkovalmistelumalli) oppilaat osallistuivat yhdessä tehtävien työstöön hyvin alkujännityksen jälkeen. Luokassa oli muutama muita rohkeampi ja sosiaalisempi oppilas, joten opetuksessa tuli huomioida, että kaikki oppilaat pääsivät osallistumaan tehtävään. Tätä tietoa hyödynnettiin kehitystyön tuloksen prototyypin kokeilussa siten, että oppilaat työstivät harjoitteita ryhmissä.

Vaikka tehtävien tulee haastaa tarpeeksi oppilaiden ajatustyötä ja luovuutta, ne eivät saa olla liian pitkäkestoisia. Esimerkiksi Elämyksellisessä MiniMikkeli-koulutuksessa oppilaat pitivät yhteisöpedagogien pitämän reppureissu-tehtävän erilaisesta oppimistavasta, mutta tehtävä olisi voinut olla nopeampoisempi. Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin ensimmäisessä tapaamisessa selvisi, että kuudesluokkalaisten keskittyminen heikkenee selvästi ensimmäisen 45 minuutin jälkeen. Ensimmäisen tapaamisen ensimmäinen tehtävänanto, reppureissu, kesti 1 tunti ja 45 minuuttia. Ensimmäisen 45 minuutin jälkeen oppilaat alkoivat touhuta omia juttujaan tehtävään kuuluneilla esineillä eivätkä kuunnelleet niin tarkkaavaisesti. Tietoa opetuksen pituudesta ja keskittymisen heikentymisestä on hyödynnetty uudessa ennakkovalmistelumallissa.

Niin kyselystä kuin työpajastakin selvisi se, että opettajat pitävät nykyisestä Pikkuyrittäjät-materiaalista paljon. Heidän mielestään materiaali on selkeä ja helppokäyttöinen. Kyselyn vastauksissa kehuttiin materiaalin olevan selkeä ja monipuolinen kokonaisuus. Tämän takia on hyvä pitää Pikkuyrittäjät-ohjelma mukana MiniMikkelissä ja sen ennakkovalmisteluissa tulevaisuudessakin.

Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnista kuitenkin selvisi, että MiniMikkelin ennakkovalmistelut olisi mahdollista toteuttaa myös ilman Pikkuyrittäjät-ohjelman ennakkomateriaalia. Vaihtoehtoinen ennakkovalmistelumalli veisi luultavasti vähemmän aikaa kuin materiaalin mukaiset ennakkovalmistelut. Se kuitenkin vaatisi opettajalta enemmän luovuutta, panostusta sekä mielenkiintoa niin MiniMikkeliä kuin yrittäjyyttä kohtaan. Pikkuyrittäjät-materiaalin avulla opettajilla on selkeämpi ns. punainen lanka, jota seurata ja varmistaa, että vaadittavat aiheet tulevat käytyä. Ilman Pikkuyrittäjät-materiaalia tulee olla tarkkana, että vaadittavat aiheet tulevat käydyiksi.

Suunnitteluvaihe

Kehitystyön suunnitteluvaiheessa eli työpajassa kehitettiin MiniMikkelin ennakkovalmisteluita yhdessä. Työpajassa opettajat pääsivät itse kehittämään ennakkovalmisteluiden kontaktipisteet. Syntyneet kontaktipisteet noudattivat selvästi Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalin kaavaa. Tämä vahvistaa sitä, että opettajat ovat tyytyväisiä Pikkuyrittäjät-materiaaliin ja sen toimintoihin. Työpajassa selvisi, että opettajat toivoivat vapautta ennakkovalmisteluiden aikatauluttamiseen. He eivät siis haluaisi tarkkaa aikataulua tietyillä aikarajoilla. Työpajassa ilmeni myös, että opettajat toivoivat ohjeistukset ennakkovalmisteluille yhteisten tapaamisten kautta. Opettajat toivoivat yhteisten tapaamisten olevan aikaisemmin, esimerkiksi jo syyskuussa. Tällä tavoin opettajat voisivat huomioida MiniMikkelin koko lukuvuoden opetussuunnitelmassa.

Yhteisten tapaamisten aikaistaminen toisi lisää aikaa MiniMikkelin ennakkovalmisteluille. Tarkoituksena ei välttämättä olisi aloittaa ennakkovalmisteluita jo edellisenä syksynä, vaan se, että opettajilla olisi enemmän aikaa sisäistää ennakkovalmistelut. Eräs opettaja totesi työpajassa, että MiniMikkeli on tyyliltään sellainen, että ennakkovalmistelut vaativat hieman intensiivisyyttä, jotta oppilaat pysyvät motivoituneina. Näin ollen, varsinaiset ennakkovalmistelut olisi hyvä aloittaa aikaisintaan vasta vuoden vaihteen aikoihin. Työpajassa ilmeni myös, että yhteisten tapaamisten lisäksi kaikkien ohjeistusten olisi hyvä olla esillä samassa paikassa esimerkiksi nettisivuilla. Näitä tietoja aikatauluttamiseen ja ohjeistuksiin liittyen on hyödynnetty uudessa ennakkovalmistelumallissa, jotta se palvelisi opettajia parhaiten.

Pikkuyrittäjät-ohjelmassa on Loppuhuipennus, jonka voi toteuttaa esimerkiksi yritysmessut-tapahtumana (Pikkuyrittäjät: Opettajan opas, 2017). Osa aiempien vuosien tapahtumissa mukana olleista kouluista on järjestänyt tämän loppuhuipennuksen ja todennut sen toimivan. Yritysmessut olisi hyvä keino saada kaikki pikkuyrityksen esille, sillä vain osa pääsee esille MiniMikkelissä. Työpajassa ilmeni, että osa opettajista haluaisi järjestää yritysmessut jo ennen tapahtumaa. Tämä olisi varteen otettava idea, sillä ennen tapahtumaa järjestettävillä yritysmessuilla oppilaat saisivat käytännön kokemusta yrityksen esittelystä. Samalla kun kaikki pikkuyritykset pääsisivät esille, yritysmessut voisivat toimia näyttönä sille, mitkä pikkuyritykset pääsisivät MiniMikkeliin. Osan opettajien mielestä oikean rahan käyttö motivoi oppilaita pikkuyrityksien kanssa. Oikean rahan käyttö mahdollistaisi myös konkreettisen talousarvion ja tilinpäätöksen tekemisen. Koska MiniMikkelissä ei käytetä oikeaa rahaa, voisi yritysmessuilla olla koulukohtaisesti päätettävissä käyttävätkö oikeaa rahaa vai ei. Tällöin ne opettajat, jotka uskoisivat oikean rahan motivoivan oppilaita, voisivat käyttää sitä motivaattorina.

Tuotanto- ja arviontvaiheet

Tuotantovaiheessa kokeiltiin työpajan tulosten perusteella kehitettyä uutta ennakkovalmistelumallia. Kokeilu onnistui pääosin hyvin, mutta muutamia kehityskohteita ilmeni. Nämä kehityskohteet korjattiin lopullista kehitystyön tulosta varten. Seuraavissa alaluvuissa esitellään kehitystyön perusteella tuotettu uusi ennakkovalmistelumalli sekä sen kokeilu havainnointineen. Opinnäytetyön 8. luku toimii palvelumuotoiluprosessin viimeisenä eli arviointi-vaiheena.

7.2 Kehitetyn ennakkovalmistelumallin esittely

Kehitystyön perusteella kehitetyssä ennakkovalmistelumallissa (liite 3) hyödynnetään Pikkuyrittäjät-ohjelmaa ja sen materiaalin viittä ensimmäistä sekä kahdeksannetta teemaa. Syynä Pikkuyrittäjät-ohjelman hyödyntämiseen on opettajien suuri suosio ohjelmaa kohtaan. Pikkuyrittäjät-ohjelmassa on myös selkeä ns. punainen lanka, jota seuraamalla kaikki tarpeelliset asiat tulevat läpikäydyiksi. Uusi ennakkovalmistelumalli ei kuitenkaan koostu pelkästään Pikkuyrittäjät-ohjelman ympärille kuten nykyinen ennakkovalmistelumalli. Uusi ennakkovalmistelumalli sisältää MiniMikkelin omat ennakkovalmistelut, joissa

vain hyödynnetään Pikkuyrittäjät-ohjelmaa. Uudessa ennakkovalmistelumallissa on myös aikataulullisia eroja nykyiseen malliin. Uudet ennakkovalmistelut on mahdollista toteuttaa vaihtoehtoisena mallina eli ilman Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalia. Vaihtoehtoisena toteutettaessa opettaja vain jättää Pikkuyrittäjät-materiaalin teemat hyödyntämättä. Vaihtoehtoinen malli tarjoaa aikataulullisesti myös uuden vaihtoehdon: Opettaja voi suorittaa ennakkovalmistelut halutessaan myös intensiivisenä viikkona juuri ennen tapahtumaa. Vaihtoehtoinen ennakkovalmistelumalli vaatii opettajalta enemmän luovuutta, panostusta ja mielenkiintoa.

Uuden ennakkovalmistelumallin jaksot

MiniMikkelin uusi ennakkovalmistelumalli koostuu viidestä jaksosta, joista viides on vapaavalintainen. Ennakkovalmistelun jaksot ovat: 1. Matka yrittäjyyteen 2. Pikkuyrityksen ideoiminen 3. Pikkuyrityksen tekeminen 4. MiniMikkeliin valmistautuminen ja 5. Yritysmessut. Kaikissa jaksoissa tulee esille laaja-alaisen osaamisen osa-alueita (kuva 4) tehtävien, työskentely- ja/tai opetustapojen avulla. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista monilukuisuus sekä työelämätaidot ja yritteliäisyys korostuvat lähes jokaisessa jaksossa. Jokaisen jaksoson kesto on arvioitu Pikkuyrittäjät-ohjelman teemojen keston perusteella. Jokaisessa jaksossa pystyy hyödyntämään Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalia, mutta ennakkovalmistelut on mahdollista suorittaa myös ilman Pikkuyrittäjät-ohjelmaa.

Uuden ennakkovalmistelumallin ensimmäinen jakso, *Matka yrittäjyyteen*, pohjautuu osittain Pikkuyrittäjät-ohjelman materiaalin ensimmäiseen teemaan. Tässä jaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tulevat esiin ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä tieto- ja viestintäteknologian osaaminen. Ensimmäisessä jaksossa pohjustetaan tulevaa sekä MiniMikkeliä. Parhaiten pohjustus onnistuu MiniMikkelistä kertovan esittelyvideon avulla. Tämän lisäksi katsotaan myös edellisvuoden koostevideo, jotta oppilaat pääsevät parhaiten MiniMikkelin tunnelmaan ja saavat vihjeitä siitä, mitä on tiedossa. Ensimmäisen jaksoson opetuksessa on tarkoitus keskittyä yrityksiin, yrittäjyyteen ja työelämän rooleihin. Oppilaille tulisi selventyä, millaisia yrityksiä on, minkälaisia ovat työelämän roolit sekä mitä yrittäjyys oikeastaan tarkoittaa.

Ennen varsinaisen opetuksen aloittamista, oppilaat suorittavat alkutestin. Alkutesti tehdään yrittäjyysaiheisen aliaksen avulla: Opettaja on keksinyt 30 yrittäjyyteen ja yrityksiin liittyvää sanaa. Oppilaat pelaavat aliasta pareittain ja yrittävät saada mahdollisimman monta sanaa oikein minuutissa. Tulokset kirjoitetaan ylös, sillä tämä sama testi tehdään samoilla sanoilla MiniMikkelin jälkeen. Testin avulla oppilaat näkevät konkreettisesti, kuinka paljon ovat oppineet MiniMikkelin aikana. Ensimmäisen jakson opetuksen tavoitteena on saada oppilas aloittamaan matkan sisäiseen yrittäjyyteensä. Ensimmäinen jakso kestää 1–2 oppituntia ja siinä voi hyödyntää muun muassa yhteiskuntaoppia, äidinkieltä, matematiikkaa sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ennakkovalmistelumallin toinen jakso on *Pikkuyrityksen ideoiminen*, ja se pohjautuu Pikkuyrittäjät-materiaalin ensimmäiseen ja toiseen teemaan. Toisessa jaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tulee esiin ajattelun ja oppimaan oppimisen lisäksi myös monilukuisuus. Pikkuyrityksen ideoiminen lähdetään aloittamaan oppilaan luovuuden herättämisellä ja ajattelun laajentamisella. Tähän voi hyödyntää esimerkiksi esimerkkitarinoita maailmanlaajuisesti tunnettujen yritysten synnystä tai erilaisia havainnollistavia kuvia, käsitekarttoja tai esineitä. Luovan alan ammattilaisen vierailu voi tehostaa oppilaiden luovuuden herättämistä. Ammattilaisen vierailu on hyvä suoranainen yhteys yrittäjyyskasvatukseen, sillä työelämän tahot ovat mukana yrittäjyyskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa (EDU 2014).

Opettajat saavat osana MiniMikkelin ennakkovalmisteluja erillisen materiaalin ideoimisesta. Tässä materiaalissa on yleistä tietoa ideoimisesta ja ajatusten ravistelusta. Materiaalissa on erilaisia ideoimiseen liittyviä tehtäviä, joita opettajat voivat teettää oppilaillaan. Tämä materiaali ei ole osana tätä opinnäytetyötä, vaan jää tulevaisuudelle kehitettäväksi.

Kun pikkuyrityksen idea on syntynyt, lähdetään kehittämään yritykselle alustavaa nimeä sekä toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelma tarkoittaa suunnitelmaa siitä, mitä yritys tulee tekemään, mitä tuotteita tai palveluita se tarjoaa ja minkälaisen ongelman yritys ratkaisee. Toisen jakson tavoitteena on, että oppilailla on pikkuyritysidea sekä alustava nimi ja toimintasuunnitelma yritykselle. Toinen jakso kestää 2–3 oppituntia ja siinä voi hyödyntää yhteiskuntaoppia, äidinkieltä, kuvataidetta, ympäristöoppia, musiikkia ja matematiikkaa.

1. Matka yrittäjyyteen	2. Pikkuyrityksen ideoiminen
<ul style="list-style-type: none"> • Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu & oppimaan oppiminen; TVT-osaaminen • MiniMikkeli-infot • Alkutesti: Yrittäjyys-alias • Mikä on yritys? Mitä on yrittäjyys? • Roolit: työntekijä v. yrittäjä • Opetuksen tulos: oppilas aloittaa matkan kohti sisäistä yrittäjyyttään • Pikkuyrittäjät-ohjelman teema 1 • YH, AI, MA, TVT • 1-2 oppituntia 	<ul style="list-style-type: none"> • Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu & oppimaan oppiminen; Monilukuisuus • Luovuuden herättäminen → Ajattelun laajentaminen • Erillinen materiaali opettajille • Pikkuyrityksen alustava nimi & toimintasuunnitelma • Opetuksen tulos: Oma yritysidea • Pikkuyrittäjät-ohjelman teemat 1-2 • YH, AI, MA, KU, YLT, MU • 2-3 oppituntia

Kuva 11. Uuden ennakkovalmistelumallin jaksot 1–2

Kolmas jakso on *Pikkuyrityksen tekeminen*, jossa nimensä mukaisesti on tarkoitus saada pikkuyritys ideasta yritykseksi. Tässä jaksossa voi hyödyntää Pikkuyrittäjät-materiaalin kolmatta, neljättä ja viidettä teemaa. Kolmannessa jaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tulee esille vuorovaikutus ja ilmaisuus, tieto- ja viestintäteknologian osaaminen, työelämätaidot ja yrittäjyys sekä monilukuisuus. Kolmannessa jaksossa suunnitellaan pikkuyritykselle logo ja slogan sekä keskitytään yrityksen mainostamiseen hissipuheen ja mainosvideoiden avulla. Yrityksen perustamiseen liittyy olennaisesti myös rahaasiat, jotka tulevat tässä vaiheessa tutuiksi hinnastoon ja rahan kiertokulkuun tutustumisen kautta. Opetuksen tuloksena on valmis pikkuyritys. Kolmas jakso vie 3–5 oppituntia ja siinä voi hyödyntää muun muassa kuvataidetta, äidinkieltä, tieto- ja viestintäteknologiaa, englantia ja matematiikkaa.

Neljäs jakso on nimeltään *MiniMikkeliin valmistautuminen*. Tässä jaksossa nimensä mukaisesti valmistaudutaan MiniMikkeli-tapahtumaan, joten tämä jakso ei pohjaudu Pikkuyrittäjät-materiaaliin. Neljännessä jaksossa laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tulevat esiin vuorovaikutus ja ilmaisuus, itsestään huolehtiminen ja arjen taidot, tieto- ja viestintäteknologian osaaminen, työelämätaidot ja yrittäjyys sekä monilukuisuus. Tämän jakson tavoitteena on käydä läpi yhteistyöyritykset, joista opettajat ovat saaneet lopullisen listan opettajien

toisessa tapaamisessa. Yhteistyöyritykset voidaan käydä läpi esimerkiksi yhteisöpedagogien harjoittamalla reppureissu-tehtävän (luku 6.3) sekä mahdollisten Xamkin opiskelijoiden tekemien yritysten esittelyvideoiden avulla.

Neljännessä jaksossa valmistaudutaan työnhakuun ja tehdään työhakemukset joko omaan pikkuyritykseen tai yhteistyöyrityksiin. Tässä vaiheessa on hyvä olla selvillä mitkä pikkuyrityksistä ovat MiniMikkelissä esillä. Työnhaun lisäksi harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita niin omalla kuin vierailta kielilläkin. Neljännen jakson lopussa opettaja teettää oppilailla lopputestinä saman Yrittäjyys-alias-pelin, joka tehtiin ensimmäisessä jaksossa. Tämän avulla oppilas näkee itse konkreettisesti mitä on oppinut ennakkovalmisteluiden aikana. Opetuksen tuloksena on se, että oppilas on valmis MiniMikkeliin. Neljäs jakso kestää 1–2 oppituntia ja oppiaineista voi hyödyntää muun muassa englantia, tieto- ja viestintäteknologiaa ja yhteiskuntaoppia.

3. Pikkuyrityksen tekeminen	4. MiniMikkeliin valmistautuminen
<ul style="list-style-type: none"> • Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Vuorovaikutus & ilmaisu; TVT-osaaminen; Työelämätaidot & yrittäjyys; Monilukuisuus • Hissipuhe • Mainosvideo • Raha-asiat • Opetuksen tulos: Valmis pikkuyritys • Pikkuyrittäjät-ohjelman teemat 3-5 • KU, AI, TVT, EN, MA • 3-5 oppituntia 	<ul style="list-style-type: none"> • Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus & ilmaisu; itsestään huolehtiminen & arjen taidot; TVT-osaaminen, Työelämätaidot & yrittäjyys; Monilukuisuus • Yhteistyöyritysten läpikäyminen • Työhakemus • Vuorovaikutus • Lopputesti: Yrittäjyys-alias • Opetuksen tulos: Oppilas on valmis MiniMikkeliin • EN, YH, TVT • 1-2 oppituntia

Kuva 12. Uuden ennakkovalmistelumallin jaksot 3–4

Uuden ennakkovalmistelumallin viimeinen eli viides jakso on vapaavalintainen. Viidennen jakson nimi on *Yritysmessut* ja se pohjautuu Pikkuyrittäjät-materiaalin kahdeksanteen teemaan eli Loppuhuipennukseen. Yritysmessuissa tulee esiin laaja-alaisen osaamisen osa-alueista vuorovaikutus ja ilmaisu, työelämätaidot ja yrittäjyys, monilukuisuus sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Yritysmessujen päätarkoitus on se, että luokan kaikki pikkuyritykset pääsevät

esille, kun MiniMikkelissä esille pääsee vain muutama. Yritysmessuilla saa käyttää oikeaa rahaa yritysten toiminnassa, jos opettajat näin haluavat.

Yritysmessut voi pitää joko ennen MiniMikkeliä tai vasta sen jälkeen. Jos messut pidetään ennen tapahtumaa, paras ajankohta on ennen 4. jaksoa. *Ennen tapahtumaa pidettävät yritysmessut* mahdollistavat oppilaiden yritystoiminnan harjoittamisen MiniMikkeliä varten. Yritystoimintaa harjoitellaan konkreettisesti yrityspiteen pystyttämällä sekä käytännön asioiden huomioimisella. Oppilas harjoittelee työntekijänä toimimista omassa yrityksessään sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita asiakkaiden sekä muiden pikkuyrityksen työntekijöiden kanssa. Yritysmessut ennen MiniMikkeliä voi toimia näyttönä siitä, mitkä yritykset pääsevät itse tapahtumaan esille. Tämä on opettajan päätettävissä.

MiniMikkelin jälkeen pidettävät yritysmessut toimivat konkreettisenä loppuhuipennuksena, mikä mahdollistaa Pikkuyrittäjät-ohjelman noudattamisen aikajärjestyksessä. Oppilas saa MiniMikkelistä inspiraatiota ja harjoitusta yritystoiminnalleen, minkä ansiosta voi vielä kehittää yritystoimintaansa yritysmessuja varten. Tapahtuman jälkeen pidettävät yritysmessut mahdollistavat konkreettisen talousarvion ja tilinpäätöksen tekemisen. Näin myös Pikkuyrittäjät-kokonaisuus konkretisoituu eli tämä vaihtoehto sopii hyvin niille opettajille, jotka haluavat käydä koko Pikkuyrittäjät-ohjelman.

5. Yritysmessut	Ennen MiniMikkeliä	MiniMikkelin jälkeen
<ul style="list-style-type: none"> • Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Vuorovaikutus & ilmaisu; Työelämätaidot & yrittäjäyys; Osallistuminen & vaikuttaminen; Monilukuisuus • Kaikki pikkuyritykset esillä • OPS:n mukaiset laaja-alaisen osaamisen osa-alueet täyttyvät • Oikean rahan käyttö • Pikkuyrittäjät-ohjelman teema 8 • 1-2 oppituntia 	<ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan MiniMikkeliin • Näyttö siitä, mitkä pikkuyritykset pääsevät MiniMikkeliin • Yritysten pystyttäminen • Käytännön asiat • Vuorovaikutus • Aikataulullisesti ennen jaksoa 4 	<ul style="list-style-type: none"> • MiniMikkelistä saa ideoita, inspiraatiota ja harjoitusta • Pikkuyrityksillä mahdollisuus tehdä konkreettinen talousarvio ja tilinpäätös • Pikkuyrittäjät-kokonaisuus konkretisoituu • Hyvä vaihtoehto niille opettajille, jotka haluavat käydä koko Pikkuyrittäjät-ohjelman

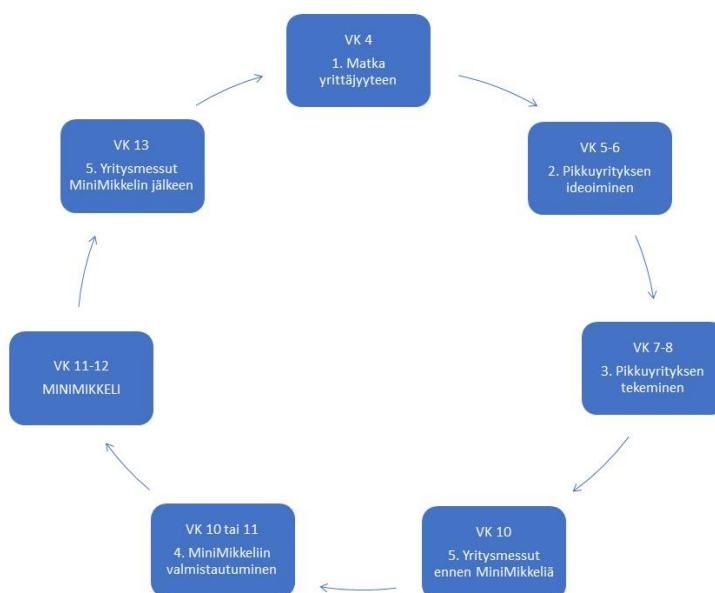
Kuva 13. Uuden ennakoivallisen jakso 5

Ohjeistukset ennakkovalmisteluille opettajat saivat yhteisissä tapaamisissa sekä sähköisesti. Yhteisissä tapaamisissa ennakkovalmisteluiden ohjeistukset käytyisiin pääpiirteittäin läpi. Jokaiselle ennakkovalmistelumallin jaksolle tulisi oma yksityiskohtaisempi ohjeistus, jotka opettajat saivat sähköisesti ensimmäisen yhteisen tapaamisen jälkeen.

Aikataulukutus

Opettajat saavat entiseen malliin vapaasti suunnitella ennakkovalmisteluiden aikataulullisen toteuttamisen. Uusi ennakkovalmistelumalli tarjoaa ennakkovalmisteluiden aikataulun toteutukseen ehdotuksen, mikä kerrotaan opettajien ensimmäisessä tapaamisessa. Uuden ennakkovalmistelumallin aikatauluehdotus on seuraava: Ennakkovalmisteluiden työstö aloitettaisiin tammikuun lopussa viikolla 4. Ennakkovalmisteluita työstettäisiin keskimäärin 1–2 oppituntia viikossa, joten ensimmäinen jakso saataisiin tehtyä viikon 4 aikana. Seuraavalla viikolla aloitettaisiin toinen jakso, jonka käymiseen olisi varattu 2 viikkoa. Viikolla 7 aloitettaisiin kolmas jakso eli pikkuyritysten tekeminen. Jakso kolme saataisiin valmiiksi juuri ennen hiihtolomaa, mikä Mikkelin seudulla on viikko 9. Hiihtoloman jälkeen viikolla 10 olisi vuorossa MiniMikkeliin valmistautuminen eli 4. jakso.

Jos MiniMikkelissä pysyy aikaisempien vuosien toteutusajankohta, olisi se viikolla 11 eli kaikki jaksot saataisiin käytyä tähän mennessä. Jos opettaja päättää suorittaa viidennen jakson eli yritysmessujen toteutuksen ja aikoo tehdä sen ennen tapahtumaa, olisi sen ajankohta viikolla 10. Tällöin 4. jakso eli MiniMikkeliin valmistautuminen siirtyisi viikolle 11, jolloin MiniMikkeli alkaa. MiniMikkeli alkaisi vasta keskiviikkona, joten alkuviikolle jäisi hyvin aikaa jakson käymiseksi. Jos opettaja haluaa järjestää yritysmessut vasta tapahtuman jälkeen, olisi sen ajankohta esimerkiksi viikolla 13. Tällöin 4. jakson toteutus voitaisiin pitää viikolla 10.

Kuva 14. Uuden ennakkovalmistelumallin aikatauluehdotus

Uuden ennakkovalmistelumallin opettajien ensimmäinen tapaaminen on jo syyskuussa. Ensimmäisen tapaamisen aikaisen ajankohdan ansiosta, opettajat pystyvät huomioimaan MiniMikkelin paremmin koko lukuvuoden opetussuunnitelmassa ja varaamaan ennakkovalmisteluille tarpeeksi aikaa. Ensimmäisessä tapaamisessa opettajat saavat perusteelliset tiedot tapahtumasta ja sen kulusta. Tapaamisessa käydään läpi tarkemmat tiedot, kuten alustavat esimerkit päiväkohtaisesta aikataulusta sekä mahdollisista koulukohtaisista päiväjaoista. Opettajat saavat myös tietoa alustavista yhteistyöyrityksistä. Koulukohtaisten päiväjakojen avulla opettajat pystyisivät sopimaan mahdollisesta yhteistyöstä muiden samana päivänä tapahtumassa olevien luokkien opettajien kanssa. Ensimmäisen tapaamisen tarkoituksena on saada opettajille selkeä käsitys MiniMikkelistä.

Opettajien toinen tapaaminen sijoittuu tammikuulle. Toisessa tapaamisessa opettajat saavat lopulliset koulukohtaiset jaot pikkuyrityksistä sekä yhteistyöyrityksistä, joissa oppilaat työskentelevät tapahtumassa. Näiden tietojen avulla opetukseen saa enemmän yhteyksiä MiniMikkeliin. Ennakkovalmistelun aikataulu-ehdotuksen mukaisesti opettajat aloittaisivat varsinaiset ennakkovalmistelut vasta tammikuun lopulla. Toisessa tapaamisessa käydään tarkemmin läpi ennakkovalmisteluita sekä niihin liittyviä mahdollisia kysymyksiä.

7.3 Ennakovalmistelumallin prototyypin kokeilu

Uutta ennakovalmistelumallia kokeiltiin kahdessa erässä Kalevankankaan 6A- ja 6B-luokilla. Kokeiluun valikoitu ennakovalmistelumallin 3. jakson eli Pikkuyrityksen tekemisen viimeistelyvaiheet, sillä työpajassa selvisi opettajien toivovan lisää ideoita pikkuyritysten sparraamiseen. Sparraamisella tarkoitetaan kannustuksen ja neuvon antoa yritysideoiden kehittämisen suhteen. Tämän kokeilun toimintoja voi hyödyntää niin pikkuyritysten ideoimisessa kuin viimeistelyssäkin. Kokeilu noudatti pääosin suunnitelmaa, mutta muutamia kohtia tuli soveltaa kokeilun edetessä. Kokeilun aikana ilmenneet korjaukset ja lisäykset ovat merkitty opinnäytetyön liitteenä olevaan suunnitelmaan kursivoidulla tekstillä (liite 4).

Ensimmäinen kokeilu 6.3.2018

Ensimmäinen kokeilu toteutettiin yhdessä yhteisöpedagogiopiskelijoiden ja opinnäytetyön tilaajan, Pekka Pulkkisen, kanssa 6B-luokalle. Kokeilu koostui kahdesta 45 minuutin mittaisesta oppitunnista, sillä se todettiin vaihtoehtoisen ennakovalmistelumallin havainnoinnin perusteella hyväksi. Oppitunnin alussa Pekka Pulkinen piti oppilaille MiniMikkeli-infon, jonka avulla pohjusti oppilaita tuleviin harjoitteisiin. Infon jälkeen oppilaat jakaantuivat omiin pikkuyritysryhmiinsä, joita yhdistelemällä muodostettiin isompia ryhmiä harjoitteita varten. Ennen varsinaisten harjoitteiden aloittamista käytiin läpi, missä vaiheessa oppilaiden pikkuyritykset olivat. Pikkuyritykset olivat hyvällä mallilla: Oppilailla oli erilaisia yrityksiä, jotka voisivat toimia oikeassa elämässäkin.

Ensimmäisen oppitunnin aiheena oli vuorovaikutus. Oppilaat pohtivat ensin ryhmissä, mitä on vuorovaikutus. Vaihtoehtoisessa ennakovalmistelumallin havainnoinnissa todettiin, että tällä tavoin kynnys kertoa oma mielipiteensä ei ollut niin suuri kuin koko luokan edessä. Tämän takia prototyypin kokeilussa päädyttiin ryhmätyöskentelyyn yhteisen keskustelun sijaan. Lyhyen ryhmätyöskentelyajan jälkeen jokainen ryhmä sai kertoa esimerkkejä vuorovaikutustilanteista, joita olivat miettineet. Yhteisöpedagogit täydensivät oppilaiden kertomia esimerkkejä. Tämän jälkeen ryhmissä pohdittiin sitä, miten vuorovaiku-

tus näkyy yrityksissä esimerkiksi työnantajan ja työntekijän tai yrittäjän ja asiakkaan välillä. Tästä syntyi hyviä oivalluksia: Eräs oppilas totesi esimerkiksi, että asenne on tärkeä osa vuorovaikutusta.

Oppilaiden työstäessä aiempia ryhmätehtäviä, kehitettiin vielä viimeiseksi pohjustavaksi tehtäväksi ryhmätehtävä, jossa piti pohtia sitä, miten vuorovaikutus näkyy omassa arjessa. Tähän tehtävään oppilaat keksivät hyviä esimerkkejä niin koulussa kuin kotonakin tapahtuvasta vuorovaikutuksesta. Tämä tehtävä oli hyvä lisäys, sillä tällä tavoin oppilaat pystyivät konkretisoimaan vuorovaikutuksen omaan elämäänsä. Vielä lopuksi kysyttiin oppilailta, kuinka vuorovaikutus oli toiminut näissä ryhmätehtävissä. Oppilaat kertoivat vuorovaikutuksen toimineen hyvin ja kaikkien ryhmän jäsenten päässeen ääneen.

Kun oppilaat olivat oivaltaneet, mitä vuorovaikutus tarkoittaa, oli aika kokeilla vuorovaikutusta varsinaisten harjoitteiden kautta. Prototyypin kokeilun suunnitelman (liite 4) mukaan tarkoituksena oli ensin esittää pikkuyrityksen asiakaskohtaaminen toisen ryhmän kanssa. Ideana oli se, että ryhmä esitti vuorollaan toisen ryhmän pikkuyrityksen asiakkaita. Kun molemmat ryhmät olivat olleet asiakkaina ja yrittäjinä, oli aika vaihtaa rooleja. Ensin ryhmät yrittivät myydä pikkuyrityksensä toiselle ryhmälle hissipuheen avulla. Oppilaat olivat harjoitelleet hissipuhetta edellisellä tunnilla. Ryhmä vaihtoi toisen pikkuyritysryhmän kanssa pikkuyritysideoita päikseen ja harjoittivat toisen ryhmän yrityksen toimintaa.

Harjoitetta kuitenkin päädyttiin soveltamaan: Ensin oppilaat pääsivät kertomaan omasta pikkuyrityksestään toiselle ryhmälle. Kun molemmat ryhmät olivat kertoneet pikkuyrityksistään, oli aika esittää yritysten asiakaskohtaukset vuorotellen. Tämän jälkeen ei enää vaihdettu rooleja, sillä tehtävä olisi vienyt liikaa aikaa ja ohjeistus tehtävälle olisi ollut turhan sekava.

Kun asiakaskohtaukset oli esitelty, oppilailta kerättiin palaute siitä, kuinka vuorovaikutus oli toiminut tehtävässä. Oppilaat kertoivat, että vuorovaikutus oli toiminut hyvin: Palvelu oli ollut molemmin puolin hyvää, asiakkaat olivat kyselleet tarpeeksi ja yrittäjä oli osannut ehdottaa oikeaa tuotetta/palvelua asiakkaalle. Yksi oppilas totesi, että tehtävän työstöön tarkoitettu aika oli ollut vähän liian lyhyt, joten ei ollut kerennyt paneutua tehtävään kunnolla.

Tämä oli hyvä palaute prototyypin käytännön toimivuuden kannalta. Tehtävälle tulee varata enemmän työstöaikaa. Se, että oppilas uskalsi sanoa ääneen olevansa eri mieltä luokkakavereidensa kanssa, kertoo oppilaan sisäisen yrittäjyyden sisäistämisestä. Tätä voisi myös hyödyntää tehtävän kehittämisessä: joidenkin ryhmätehtävien sijaan voisi olla yksilötehtäviä, joissa jokainen oppilas pääsisi ääneen yksilönä. Vaikka vaihtoehdoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnissa todettiin ryhmätyöskentelyn olevan hyvä menetelmä, yksilötehtävä tarjoaisi oppilaille mahdollisuuden näyttää sisäisen yrittäjyytensä.

Toisen oppitunnin aiheena oli mainosvideo. Ennen pikkuryityksen mainosvideon tekemistä, oppilaat pohjustettiin aiheeseen keskustelun kautta. Keskustelun tavoitteena oli saada oppilaat pohtimaan sitä, mikä on hyvä mainos. Tässä kohtaa suoritettiin myös pieni ryhmätehtävä, missä oppilaat saivat keskenään pohtia mikä tekee mainoksesta hyvän. Tämän jälkeen ryhmät saivat tabletit, joiden avulla pystyivät etsimään sellaisia mainoksia, mitkä olivat jääneet heidän mieleensä. Ryhmätehtävän jälkeen jokainen ryhmä sai kertoa mihin mainokseen oli päätynyt ja miksi. Perusteluina oli esimerkiksi mieleen jäävä laulu, söpö koira tai kiva animaatio. Muutaman mielestä heidän valitseman mainos oli niin hauska tai niin ärsyttävä, että se jäi mieleen.

Ryhmätehtävän jälkeen oli aika aloittaa oppitunnin varsinainen tehtävä: mainosvideon tekeminen. Mainosvideon tekemistä pohjustettiin vinkeillä, mitä kannattaisi huomioida mainoksessa. Oppilaita kannustettiin myös hyödyntämään edellisen oppitunnin vuorovaikutusharjoitteita sekä äskeistä mainosvideon etsimis-harjoitetta. Itse mainosvideon tekemiselle jäi vain 15 minuuttia aikaa, mikä oli suunniteltua lyhyempi aika. Tämä oli harmi, sillä mainosvideon tekeminen oli selvästi oppilaiden mieleen.

Palaute tästä kokeilusta oli hyvä niin opettajan kuin oppilaiden puolesta. Opettaja kertoi oppilaiden olleen hyvin mukana ja keskustelun pysyneen yllättävän hyvin aiheessa. Opettaja pohjusti tätä kertomalla, että kyseinen luokka on hie-man normaalia vilkkaampi. Tähän nähden kokeilu onnistui erittäin hyvin, sillä oppilaat pysyivät motivoituneita koko kokeilun ajan. Oppilaat kertoivat kokeilun olleen hauskaa ja erilaisten ryhmätehtävien työstäminen oli mukavaa. Mainosvideon kuvaaminen tableteilla oli aiheuttanut teknisiä ongelmia muutamalle

ryhmälle. Oppilaat mainitsivat myös mainosvideon tekemiseen varatun ajan olleen liian lyhyt.

Toinen kokeilu 9.3.2018

Toinen kokeilu noudatti pääpiirteittäin edellisen kokeilun mallia. Yhteisöpedagogiopiskelijat eivät osallistuneet tähän kokeiluun, joten tämä toteutettiin pelkästään opinnäytetyön tilaajan edustajan kanssa. Kokeilun havainnointi oli siis osallistavaa. Kokeilussa huomattiin, että tiistain kokeilussa oli ollut liian monta henkilöä järjestämässä kokeilua: Yhteisöpedagogiopiskelijat mukaan laskettuna järjestäjiä oli yhteensä viisi ja tämä oli aivan liian suuri määrä. Kokeilu sujui järjestelmällisemmin perjantaina, kun järjestäjiä oli vain kolme.

Perjantain kokeilun toisella oppitunnilla tuli soveltaa oppitunnin aihetta. Kokeilussa ollut 6A-luokka oli hyvin pitkällä ennakovalmisteluissa ja he olivat jo tehneet mainosvideot. Näin ollen kokeilun toisella oppitunnilla ei kannattanut teetättää oppilailla uusia mainosvideoita, vaan oppitunnilla keskityttiin hissipuheen rakentamiseen. Oppilaiden tuli kehittää pikkuyrityksilleen hissipuhe, jota voi hyödyntää yrityksen esittely- ja myyntitilanteissa. Ennen hissipuheen kehittämistä, oppilaat etsivät tableteilla mieleen jääneitä mainoksia niin kuin tiistain kokeilussa. Tämän jälkeen oppilaat kertoivat perusteluita miksi mainokset olivat jääneet heidän mieleensä. Tehtävän tarkoituksena oli selvittää minkälaisia asioita kannattaa huomioida, jotta jäisi asiakkaan mieleen. Näiden asioiden avulla oppilaat pääsivät työstämään hissipuheitaan. Heidän tuli huomioida seuraavia asioita hissipuheessaan: 1. Miksi yritys on parempi kuin muut samanlaiset yritykset? 2. Minkä ongelman yritys ratkaisee? Mitä lisäarvoa yritys tuo? 3. Mikä on yrityksen tulevaisuus? Tehtävän työstön jälkeen jokainen pikkuyritysryhmä pääsi kertomaan hissipuheensa luokan edessä. Palaute kokeilusta oli hyvin samanlaista kuin tiistain kokeilusta: Oppilailla oli hauskaa ja he kertoivat kokeilun olleen ”tosi kiva”.

Näiden kokeilujen perusteella uutta ennakovalmistelumallia pystyttiin kehittämään lopulliseen muotoonsa: Ennakovalmistelumallin osien tehtävänantoihin varattiin tarpeeksi aikaa. Tehtävänantojen ohjeistukset yksinkertaistettiin, jotta

ne olisivat tarpeeksi selvät niin opettajalle kuin oppilaillekin. Oppilaiden osallistamisen voi suorittaa joko ryhmässä tai yksilötehtävänä. Opettaja saa valita kumpi tapa on parempi omalle luokalleen.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää MiniMikkeli-tapahtuman ennakkovalmisteluista nykyistä toimivampi malli palvelumuotoilun avulla. Aikaisemmin käytetty ennakkovalmistelumalli perustui vahvasti Pikkuyrittäjät-ohjelmaan. Kehitystyön aikana ilmeni Pikkuyrittäjät-ohjelman suosio opettajien keskuudessa. Tästä syystä Pikkuyrittäjät-ohjelmaa edelleen hyödynnetään uudessa ennakkovalmistelumallissa. Opettaja voi halutessaan toteuttaa ennakkovalmistelut myös ilman Pikkuyrittäjät-ohjelmaa. Opinnäytetyön tavoite onnistui, sillä kehitystyön tulokseksi saatiin kehitettyä MiniMikkelin uusi toimiva ennakkovalmistelumalli (Luku 7.2). Tämä luku vastaa palvelumuotoiluprosessin viimeistä eli *arviointi-vaihetta*.

Palvelumuotoilu oli hyvä kehitysmenetelmä tälle kehitystyölle, sillä sen avulla kehityskohdetta voidaan kehittää niin käyttäjälle kuin tuottajalle sopivammaksi. Kehitystyön edetessä kehityskohteen pääkäyttäjäksi selkeytyi kevään 2018 tapahtumassa mukana olleet kuudesluokkalaisten opettajat. Palvelumuotoilun avulla pystyttiin luomaan ennakkovalmistelumalli, jonka kehittämisessä opettajat pääsivät vaikuttamaan. Tällä tavoin ennakkovalmistelumallia kehitettiin yhdessä käyttäjien kanssa. Palvelumuotoiluprosessi onnistui hyvin kehitystyössä. Työssä hyödynnettiin Tuulaniemen viisivaiheista palvelumuotoiluprosessia, jonka kaikki viisi vaihetta ovat selkeästi näkyvissä työssä (Luku 7). Viisivaiheinen prosessi selkeytti kehitystyötä ja auttoi tavoitteiden saavuttamisessa.

Opinnäytetyössä käytetyt palvelumuotoilun menetelmät, kysely, työpaja ja havainnointi, onnistuivat hyvin. Menetelmien toteutuksessa ilmeni muutamia kehityskohteita, mutta ne eivät vaikuttaneet toteutuksen onnistumiseen. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, mitä mieltä tapahtumassa mukana olleet opettajat ovat tapahtuman ennakkovalmisteluista. Kyselyn päätutkimuskysymykset olivatkin: "Mitä mieltä opettajat ovat nykyisestä ennakkomateriaalista" ja "Miten he mahdollisesti kehittäisivät sitä, jotta se liittyisi paremmin MiniMikkeliin?".

Kysymykset tuottivat hyviä vastauksia, joiden perusteella sai pääosin hyvän käsityksen opettajien mielipiteistä aikaisemmasta ennakkovalmistelumallista. Muutaman kysymyksen kohdalla tuli väärinymmärryksiä, sillä vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen eri tavoilla. Tämä olisi pystytty välttämään tarkentamalla kysymyksiä ja muotoilemalla ne selvemmin. Väärinymmärryksistä huolimatta kysely onnistui, sillä kyselyn tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Kyselyssä ilmennyt tieto Pikkuryttäjä-t materiaalin suosio oli tärkeä osatekijä kehitystyön tuloksen suunnittelussa.

Kyselyn tulosten perusteella järjestettiin työpaja opettajien toisen tapaamisen yhteydessä helmikuussa 2018. Työpajassa ilmeni aikataulullisia haasteita, mutta hyvä työpajan järjestäjä osaa sulavasti soveltaa. Työpajan suunnitelmasta jätettiin viimeinen osa toteuttamatta, jotta pysyttiin aikataulussa. Viimeisen osan poisjätto ei vaikuttanut työpajan tuloksiin, sillä siinä osassa olisi vain käyty ryhmien tulokset läpi suullisesti. Kolmas osa olisi antanut opettajille mahdollisuuden kertoa tuotoksistaan syvällisemmin. Työpajan järjestäjänä kiertelin ryhmissä kuunnellen opettajien perusteluja tuotoksilleen. Tämä korvasi hyvin poisjätetyn viimeisen osan sisällön. Työpajan toteutus noudatti muutoin suunnitelmaa ja eteni järjestelmällisesti. Työpajan tavoitteena oli kehittää ennakkovalmisteluita yhdessä opettajien kanssa ja tämä täyttyi työpajan toteutuksessa.

Kevään 2018 MiniMikkeli-tapahtumassa mukana ollut Moision 6. luokka ei suorittanut tapahtuman ennakkovalmisteluita Pikkuryttäjä-ohjelmaa käyttäen. Kyseisen luokan opettaja oli teetättänyt ohjelman oppilaillaan jo edellisellä vuonna. Tämän takia kyseisellä luokalla kokeiltiin mahdollisen vaihtoehdoisen ennakkovalmistelumallin toteuttamista. Vaihtoehdoisen ennakkovalmistelumallin kokeilussa tarkoituksena oli selvittää, voiko MiniMikkelin ennakkovalmisteluita toteuttaa ilman Pikkuryttäjä-ohjelmaa. Tämän kokeilun havainnointi oli osana opinnäytetyötä. Havainnoinnista selvisi, että ennakkovalmistelut on mahdollista toteuttaa ilman Pikkuryttäjä-ohjelmaa, mutta se vaatii opettajalta enemmän panostusta ja mielenkiintoa.

Havainnointi onnistui hyvin, mutta itse kokeiluissa ilmeni muutamia kehityskohteita. Kokeilussa oli aikataulullisia haasteita: Ensimmäinen tehtävä vei

suunniteltua enemmän aikaa, joten toteutusta tuli soveltaa loppua kohden. Kokeilussa selvisi kehitystyön tuloksen kannalta tärkeä havainto: oppilaiden keskittyminen heikkenee 45 minuutin jälkeen. Näin ollen uuteen ennakkovalmistelumalliin suunniteltu toteutus suoritetaan 45 minuutin oppitunneissa. Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin kokeilun yhtenä tavoitteena oli sparrata oppilaita heidän pikkuyritysideoissaan. Tämä kuitenkin muuttui ennen kokeilun toista tapaamista, sillä opettajien helmikuisessa tapaamisessa sovittiin, ettei Moision luokalla olisi ollenkaan pikkuyrityksiä tapahtumassa. Kokeilun toteutaneet yhteisöpedagogiopiskelijat onnistuivat kuitenkin soveltamaan toteutusta hyvin: Pikkuyritysten mainosvideoiden tekemisen sijaan oppilaat pääsivätkin tekemään mainosvideot tapahtuman yhteistyöyrityksille.

Kyselystä, työpajasta ja vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnista saaduista materiaaleista pystyttiin kehittämään kehitystyön tulos eli uusi ennakkovalmistelumalli MiniMikkelille. Kehitystyön tuloksen kehittämisessä oli tärkeää, että työssä toteutettiin kolme toiminnallista palvelumuotoilun menetelmää. Tällä tavoin kehitystyöhön saatiin erilaisia näkökulmia, joiden avulla pystyttiin kehittämään kaikkia osapuolia parhaiten palveleva ennakkovalmistelumalli. Niin kyselyssä kuin työpajassakin korostui Pikkuyrittäjät-ohjelman tärkeys. Työpajassa opettajilta saatiin tarvittava opetusalan kokemus ja mielipiteet. Vaihtoehtoisen ennakkovalmistelumallin havainnoinnissa paljastui oppilaille parhaiten soveltuvat opetusmenetelmät. Näiden avulla pystyttiin kehittämään uusi, nykyistä toimivampi ja MiniMikkelille räätälöity ennakkovalmistelumalli.

Uudesta ennakkovalmistelumallista kehitettiin prototyyppi, jota kokeiltiin Kalevankankaan kuudesluokkalaisille. Kokeilu havainnoitiin ja havainnoinnista paljastui kokeilun onnistuneen muutamia toteutuksen kehityskohtia lukuun ottamatta hyvin. Tämän opinnäytetyön tuloksia voitaisiin tulevaisuudessa jatkojalostaa tehokkaalla hackathon-työskentelyllä. Myös uuden ennakkovalmistelumallin info-videot sekä toisen jakson erillinen opettajan materiaali ideoimisesta (Luku 7.2, 56) jäävät kehitettäväksi tulevaisuudelle.

Työn luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuus pyrittiin varmistamaan huolellisella suunnitelmalla.

Suunnitelma tehtiin rauhassa ja oma-aloitteisesti syksyllä 2017. Suunnitelman teon aikana tutkimusongelma sisäistettiin ja rajattiin kehitystyötä ajatellen sopivaksi. Nämä asiat ovat tärkeitä työn luotettavuuden kannalta. (Heikkilä 2014, 14). Kehitystyötä lähdettiin työstämään kolmen eri menetelmän avulla. Työ vaati omistautuneisuutta tekijältä, sillä kolmen menetelmän käyttö toi luonnollisesti lisää työtä.

Työssä käytetyt menetelmät vahvistivat toistensa luotettavuutta. Kyselyn vastausprosentti oli 54 %. Vastausprosentin olisi tullut olla korkeampi, jotta kyselyn tulokset olisivat olleet luotettavammat. Kyselyssä ilmeni myös väärinymmärryksiä muutamien kysymysten kohdalla, mikä myös alentaa luotettavuutta. Kyselyn luotettavuutta parantaa kyselyn tulosten perusteella pidetty työpaja, sillä työpaja pidettiin samalle kohderyhmälle. Työpajassa selvisi kyselyyn vastaamatta jättäneiden opettajien mielipiteet ja myös vastanneet opettajat saivat mahdollisuuden avata vastauksiaan. Havainnoinnin avulla kyselyn ja työpajan perusteella kehitetty kehitystyön tulos kokeiltiin ja todettiin toimivaksi. Näin ollen havainnointi vahvisti kyselyn ja työpajan luotettavuutta.

Opinnäytetyön vaikuttavuus selviää kunnolla vasta ensi vuonna, kun ennakoivalmistelumallia kokeillaan kevään 2019 tapahtuman ennakoivalmisteluina. Työssä on kokeiltu vain pientä osaa ennakoivalmistelumallista ja sen perusteella todettu toimivaksi. Opinnäytetyössä olleet kokeilut havainnointineen ovat toistettavissa tulevaisuudessa.

LÄHTEET

EAPRIL. Home. 2017. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.eapril.org/> [viitattu 9.1.2018].

EDU. Yrittäjyys. 2014. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://www.edu.fi/yleisvivistava_koulutus/teemat/tyoelama_ja_yrittajyys/yrittajyys [viitattu 9.1.2018].

Eriksson, J. MiniMikkelin kehittäminen sidosryhmäyhteistyön näkökulmasta. 2017. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Ideo.org a.s. Designkit Methods. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://www.design-kit.org/methods> [viitattu: 8.1.2018].

Hassi, L., Maila, R. & Paju, S. 2015. Kehitä kokeillen: organisaation käsikirja. E-kirja. Saatavilla: [https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.xamk.fi/teos/EAEBGXCTEB#kohta:KEHIT\(\(c4\)\(\(20\)KOKEILLEN\(\(20\)\)](https://bisneskirjasto-almatalent-fi.ezproxy.xamk.fi/teos/EAEBGXCTEB#kohta:KEHIT((c4)((20)KOKEILLEN((20))) [viitattu 2.2.2018] Helsinki: Talentum Pro 2015.

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. WWW-tiedosto. Saatavilla: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf> [viitattu 9.1.2018].

Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK). s.a. **A.** Tutkiva ja kehittävä osaaja: Määrällinen (kvantitatiivinen) tutkimus. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/maarallinen.html> [viitattu 13.1.2018] .

Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK). s.a. **B.** Tutkiva ja kehittävä osaaja: Laadullinen (kvalitatiivinen) tutkimus. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://elearningcentre.hamk.fi/tko/menetelmat/laadullinen.html> [viitattu 13.1.2018].

Häyrynen, E. & Vallo, H. 2003. Tapahtuma on tilaisuus. Helsinki: Hakapaino.

Koivisto, M. & Miettinen, S. 2009. Designing Services with Innovative Methods. Keuruu: Otava.

Korhonen, H., Korkalainen, K., Pienimäki, T. & Rintala, S. 2015. Tapahtumajärjestäjän opas. Laurea Julkaisut. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.laurea.fi/tiedotteet/Documents/58%20Tapahtumaj%C3%A4rjest%C3%A4j%C3%A4n%20opas.pdf> [viitattu 19.1.2018].

LEAPS-projekti. s.a. Palveluiden tuotteistamisen käsikirja. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://palveluntuotteistaminen.fi/WP-DEV/?page_id=127 [viitattu 14.1.2018].

Manninen, S. 2018. Kasvatus- ja opetusjohtaja. Haastattelu 23.1.2018. Mäkelin kaupunki.

OPH (Opetushallitus). 2013. Yrittäjyys on ennen kaikkea asenne. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/yrittajyys_on_ennen_kaikkea_asenne [viitattu 9.1.2018].

OPH (Opetushallitus). 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 9.1.2018].

OPH (Opetushallitus). 2016. OPS 2016. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://www.oph.fi/ops2016/103/0/opetussuunnitelman_perusteet_tuotetaan_sahkoisessa_muodossa [viitattu 9.1.2018].

OPH (Opetushallitus). 2017a. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://oph.fi/opetushallitus> [viitattu 9.1.2018].

OPH (Opetushallitus). 2017b. Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet [viitattu 23.2.2018].

OPH (Opetushallitus). 2017c. *Kuva 4*: Laaja-aikainen osaaminen. WWW-dokumentti. Saatavilla: http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/uudet_opetussuunnitelmat_pahkinankuoressa [viitattu 9.1.2018].

Palmu s.a. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://palmu.fi/> [viitattu 8.1.2018].

Pikkuyrittäjät. Esittely. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://www.pikkuyrittajat.fi/esittely> [viitattu 17.1.2018].

Pikkuyrittäjät: Opettajan opas. 2017. Nuori Yrittäjyys ry.

Pikkuyrittäjät: Työvihko. 2017. Nuori Yrittäjyys ry.

Rautiainen, T. 2016. Yrittäjyyskasvatus ja kokeilemalla kehittäminen. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://www.theseus.fi/handle/10024/115263> [viitattu 13.1.2018].

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum.

XAMK, a. s.a. MiniMikkeli. Www-dokumentti. Saatavilla: <https://www.xamk.fi/xamk/minimikkeli/> [viitattu 8.1.2018].

XAMK, b. s.a. Hackathon. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.xamk.fi/hackathon/> [viitattu 8.1.2018].

YVI. s.a. WWW-dokumentti. Saatavilla: <http://www.yvi.fi/opettajille/yleiskatsaus> [viitattu 9.1.2018].